

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет обліку та аудиту
Кафедра банківського бізнесу

ПАСТУХЕВИЧ Остап Богданович

**Сучасний стан, тенденції розвитку та вплив на світові фінансові
ринки банківської системи США / The current state, development
trends and impact on global financial markets of the US banking
system**

спеціальність: 072 — Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма — Банківська справа

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи ФБСм-21
О. Б. Пастухевич

Науковий керівник:
к.е.н., доцент Я. І. Чайковський

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:
«___» _____ 2021 р.

Завідувач кафедри

_____ О.В. Дзюблюк

ТЕРНОПІЛЬ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ США	5
1.1 Зародження банківської системи США.....	5
1.2 Саффолкська система та громадянська війна XIX століття.....	17
1.3 Протистояння між Морганам та Рокфеллерами та їх вплив на банківську систему.....	35
1.4 Велика депресія.....	42
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	47
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ США	48
2.1 Федеральна резервна система, як основний контролюючий орган банківської системи США.....	48
2.2 Особливості банків США, спектр послуг та їх ліквідність.....	56
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	64
РОЗДІЛ 3 ВПЛИВ НА СВІТОВІ ФІНАНСОВІ РИНКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ США ТА ТОРГІВЕЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ СТОСУНКИ США	65
3.1 Вплив банківської системи США на світові фінансові ринки.....	65
3.2 Торгівельні стосунки США.....	69
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	79
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В даній темі досліджується економіка однієї з найбільших економік світу Сполучених Штатів Америки. Намагаючись зрозуміти, як налаштована їх банківська система, механізми впливу Федеральної резервної системи США, пройти їх історію становлення, завдяки цьому можна спробувати відобразити їх механіки, алгоритми дії в Україні.

Хоча історія банківської системи США, в порівнянні з країнами Європейського Союзу, не є настільки велика, але за більше 250 років свого існування, вона показує наскільки складна дорога привела до того, щоб стати лідируючою економікою світу, від колоніальних часів XVI століття до сьогодення.

Сучасна банківська система США керується за допомогою незвичного як для України, так і для більшості країн, Федеральної резервної системи США, де діє трирівнева банківська система, на відміну від нас, де звична у світі дворівнева система. Обговорюється тут і тема ощадних інститутів і кредитних спілок, яку вони мають роль у банківській системі штатів.

Огляд літератури з теми дослідження. Значний внесок у дослідження банківської системи США зробили: М. Росбард, Т. Годдард, Й. В. Фенстермаркер, Х. Ракофф, П. Шарклі, Г. Т. Дюн і т.д.

Хочеться відмітити, що українських досліджень в даній темі досить мало, а більшість інформації виключно на англійській та на офіційних порталах, наприклад сайт Федеральної резервної системи.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є дослідження банківської системи США. У відповідності до наступної мети були поставлені наступні завдання:

- 1) з'ясувати історію виникнення банківської системи США;
- 2) дослідити методи, якими керувались тодішні міністри фінансів та керівництво банків;
- 3) визначити причини кризових падінь економіки США;
- 4) проаналізувати створення Федеральної резервної системи;

- 5) визначити ефективність управління економіки США;
- 6) проаналізувати вплив США на ринки провідних країн світу.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є банківська система США. Предметом дослідження є її економічне становище, яке виникає у разі роботи фінансових структур країни.

Методи дослідження. У процесі написання роботи використовувались такі методи дослідження: аналіз та синтез: — для визначення сутності, основних характеристик центральних банків; абстрактно-логічний метод — для теоретичних узагальнень та формування висновків; статистичний і порівняльний метод — при оцінці кількісних показників та порівнянні їх з попередніми періодами.

Інформаційну базу магістерського дослідження склали офіційні матеріали з Федеральної резервної системи США, історичні книги, інформація з мережі Інтернет.

Наукова новизна полягає у теоретичному обґрунтуванні і практичному вирішенню комплексу питань, пов'язаних із банківською системою США. У процесі дослідження було виявлено:

- 1) розібраний історичний період банківської системи США;
- 2) проаналізована діяльність центральних банків США;
- 3) визначено діяльність Федеральної резервної системи;
- 4) проаналізований сучасний стан банківської системи США;
- 5) визначені методи управління банківської системи США;
- 6) з'ясували та порівняли вплив США на інші провідні ринки світу.

Практичне значення роботи полягає у розробці методів покращення управління банківським сектором, а також приклади, які мають допомогти при майбутніх кризових ситуаціях.

Структура роботи. Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг магістерської роботи становить 86 сторінок, основний зміст роботи викладено на 76 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ США

1.1 Зародження банківської системи США

Опис банківської системи Сполучених Штатів за свою багатолітню історію є надзвичайно великим, а перед тим, як його розпочати, варто коротко описати про те, як функціонували гроші в США ще в колоніальному періоді. Будучи британською колоною, Америка використовувала в якості грошей британські фунти та шилінги. В самій Великій Британії один 5шиллінг дорівнював 0,0648 грама (або 86 тройські унції), а срібло мало статус законного платіжного засобу (коротше кажучи, сріблом можна було розраховуватись в банках і, наприклад, виплачувати борги в банках; плюс срібло мало чітку вартість, за яку мали приймати банки). Загалом, Британія дотримувалась біметалічного стандарту, тож це означає, що в країні можна було розраховуватись не лише сріблом, але й золотом. Зародивши цей стандарт, Велика Британія породила одне явище, яке називається Закон Коперника-Грешема. Відповідно з нього походить одне відоме визначення: «Переоцінені державою гроші витиснуть з обороту недооцінені державою гроші»[2 с. 899]; або його ще можуть трактувати «Погані гроші витиснуть хороші». Пояснити це визначення можна наступним чином: якщо правління підвищує ціну на один вид грошей і занижує на інший, то гроші іншого виду або виходять з країни, або залишаються на зберіганні, а в обороті залишаються лише гроші одного виду. На прикладі Сполученого Королівства можна побачити, що вони завищили ціну на золото і занижили ціну на срібло, що вилилось в дефіциті срібних монет, які були не найвищої якості. Спроби відкоригувати були запізними і неефективними зі сторони країни.

В малонаселених американських колоніях роль грошей виконували різні рідкісні товари. Наприклад, на півночі при обміні з індіями розраховувались за допомогою бобрових шкур, риба, зерно; в Південній Кароліні використовувався рис, а найпопулярнішим видом грошей був «фунт табаку».

Пізніше, з розвитком американських колоній і витісненням корінних американців, по всій країні ходили монети з різних країн, такі як: французькі гінеї, португальські «жуани», іспанські дублони і бразильські монети. Взагалом варто розуміти, що золото і срібло — це міжнародно визнані товари, тож якщо правління не забороняє обмін і прийняття цих монет, тож іноземні монети могли чудово служити і виконувати ці функції. Правління Штатів не спішило забороняти такий обіг, оскільки вони легко обмінювались відповідно до їхньої ваги та світової ціни між ними, тож такий обіг проіснував аж до 1857 року.

Пізніше в Америці почалось впровадження паперових грошей. Взагалому, світ познайомився з паперовими грошима в 1690 році, коли правління Массачусетса емітувало нерозмінні паперові гроші[30]. Ситуація, за якої стали випускати паперові гроші наступна: колоністи Массачусетса часто влаштовували набіги на французьку колону в Квебек. Зазвичай набіги були успішними і коли повертались назад, то всю виручку продавали і виплачували солдатам. Але на той раз вони повернулись ні з чим, солдати роздратувались і вимагали виручки. Правління, після невдалої спроби узяти кредит у бостонських купців, вирішили роздрукувати паперові гроші. Щоб вони взяли гроші, правління взяло на себе наступні обов'язки: по-перше, в найближчі декілька років, дозволити розмінити ці гроші на золото і срібло; по-друге, більше паперових грошей випускатись не буде. Взагалом історія не дуже вдало закінчилась: правління банку не дотрималось своїх установлених обіцянок і далі розпочало друкувати гроші, поступово збільшуючи їх кількість в обороті та витіснивши срібні монети в обігу (все збігається згідно Закону Коперника-Грешема), та й в додачу, першим боржникам довелось чекати близько 40 років, щоб їм виплатили обіцяне.

Уже ближче до 1740-х років в процесі випуску паперових грошей брали участь майже усі колонії, крім Вірджинії (і то, коли їм знадобились кошти у Семирічній війні проти індіців, вони все ж таки розпочали друк паперових грошей). Але разом з цим росла і інфляція, яка, в різних колоніях, оцінювалась

по різному. От наприклад, курс паперових грошей до срібних монет в Кароліні — 10 до 1, в Массачусетсі — 11 до 1, а в деяких штатах різниця доходила аж до 23 до 1! А мінімальне відставання було приблизно 2 до 1[9, ст. 770-784].

Пізніше Англія та Франція заборонила випуск паперових грошей та вимагала це від колоній. Наслідок був досить несподіваний: коли більшість думала, що це призведе до демонетизації і припинення торгівлі, виявилось, що виробництво поступово почало зростати, а в порівнянні з регіонами, де все ще були паперові гроші, різниця була досить відчутною.

Звісно, історія монет в Америці продовжилась недовго. Для того, щоб фінансувати війну за незалежність, Континентальний конгрес розпочав емісію паперових грошей. На цьому прикладі можна помітити деяку закономірність в історії, правда зі своїми особливостями: конгрес не пропонував одразу обміняти гроші на монети, а за рахунок податків (таким чином вирішили доповнити інфляційну емісію паперових грошей за рахунок майбутніх податків). Пізніше, враховуючи успіх цієї політики (тому, що держава отримувала дохід, при цьому не вкладаючи жодних зусиль), вирішили не тільки припинити емісію і вилучити кошти, а збільшити її. Так, на початок 1775 року сягав 12 млн доларів, а уже під кінець цього року об'єм грошей зріс на цілих 50% до 18 млн доларів[52]!

Продовжити історію уже незалежних США можна з утворенням першого в Штатах центрального банку — Банк Північної Америки (Bank of North America). З'явився цей банк на заміну Банку Пенсильванії, який заснувався в 1780 році для фінансування війни. Він виник від «Батька системи кредитування» — Роберта Морріса. План цього банку є наступним: капітал банку повинен був складатися з тисячі акцій по 400 доларів за кожен — в сумі виходило 400 тисяч доларів, які повинні були виплачуватись золотом та сріблом, та які повинні були збільшуватись час від часу, за бажанням директорів; самих директорів мало бути дванадцять, їх завданням було втручатися в управління банком, також саме вони мали бути власниками акцій; банкноти банку, які підлягають оплаті за першою вимогою, повинні стати законним засобом платежу при виконанні мит та податків. 26 травня 1781 року

конгрес вирішив підтримати даний план і прийняв декілька резолюцій, в яких вони зобов'язались підтримати даний банк, включити акціонерів під іменем Президента, директорів і компанії Банку Північної Америки; отримувати податки, мита і борги, які належать США, і використовувати свій вплив на ряд законодавчих органів для прийняття закону, які повинні кваліфікувати підробку банкнот, як кримінальне правопорушення. Пізніше, в грудні, початковий план був видозмінений, а саме: заборонялось володіти в банку майно, яке перевищує вартість 10000 доларів США. В цьому ж місяці конгрес прийняв постанову, відповідно з якої абонентами банку стали корпорацією під назвою «The President, Directors and Company of the Bank of North America» (Президент, Директора та Банк Північної Америки)[15].

Правда, все ж таки Морріс довго не зміг попрацювати на ролі головного банкіра федеральної влади — він отримав законну ліцензію комерційного банку штату Пенсильванія. А в кінці 1783 року федеральна доля Банку Північної Америки, яка складала п'ять восьмих його капіталу, була розпродана в приватні руки і державний борг перед банком був погашений. І так швидко завершився перший експеримент в Штатах з Центральним банком, і аж до 1791 року, доки не з'явився Перший Банк Сполучених Штатів (First Bank of the United States). До кінця війни за незалежність в результаті стиснення роздутої маси паперових грошей і відновлення імпорту з Великобританії ціни за кілька років знизились майже наполовину[14]. Хоча спроби збільшити її були зі сторони декількох штатів, щоби компенсувати нестачу грошей або заплатити військовослужбовцям, але такі дії лише би загострили «дефіцит» паперових грошей, оскільки стало би вигідніше вивозити монети з країни, а імпорт товарів би здешевів (і знову ж таки не забуваємо про Закон Коперніка-Грешема, який би спрацював тут так само, як і тоді). Після створення Банку Північної Америки, в 1782 році були засновані і інші банки, які мали монопольне володіння на емісію грошей (Банк Нью-Йорка, Банк Массачусетса). Завдяки їхній емісії банкнот і чеків, металічні монети стали допоміжним платіжним засобом, а паперовий долар закріпився, як основний засіб обігу.

Після завершення Банку Північної Америки, як центрального банку, наступає Перший Банк Сполучених Штатів (First Bank of the United States), який в фінансовому плані Олександра Гамільтона мав стати основним ядром фінансової системи США. В своєму докладі про Національний Банк (грудень 1790 р.) Гамільтон наполягав на створенні такого банку, при цьому він мав бути приватним, лише з 20% вкладом держави. Він доказував, що нехватку металевих грошей потрібно подолати за допомогою паперових грошей, які і буде емітувати центральний банк, а гроші слід витратити на викуп державних боргових зобов'язань і на субсидії промисловцям. Закон повинен гарантувати обмін банкнот на металічні гроші, і щоб їх курс був таким, як і у монет, федеральне правління також повинне приймати банкноти в сплату податків. Крім цього, федеральне правління повинно тримати в цьому банку кошти, щоб підняти престиж цього банку. В підсумку, Конгрес пішов на зустріч Гамільтону і в лютому 1791 року був створений Перший Банк Сполучених Штатів. Ліцензія гарантувала банку монопольний статус загальнонаціонального банку в наступні двадцять років [56, ст. 770-784].

Банк Сполучених Штатів негайно розпочав реалізацію свого проекту — почав на основі власних коштів на 2 млн доларів налаштовувати фінансову піраміду — за допомогою паперових грошей і депозитів «до вимоги». Крім 2 млн дол., вкладених в купівлю існуючого довгострокового боргу, Банк Сполучених Штатів надавав правлінню позики на витрати, які до 1796 року досягали 6,2 млн доларів. Результатом від наданих кредитів та емісії паперових грошей став інфляційний ріст цін. Індекс оптових цін виріс з 85 в 1791 р. до пікового значення 146 в 1796 р., тобто на 72%. В додаток до цього розвернулася спекуляція державними цінними паперами, а ціни на нерухомість зросли. Завдяки такій бурній діяльності Першого Банку, з'явилося багато нових комерційних банків, які вносили свій вклад в економічну ситуацію в країні. Можна чітко побачити, що до появи Першого Банку в країні було лише три комерційних банки, під час появи — чотири, а уже в 1791 і 1792 роках було засновано вісім нових банків, а до 1796 — іще 10. Таким чином, створення

Банку Сполучених Штатів і організована їм грошова експансія стимулювали для створення 18 нових банків за 5 років[11, ст. 83].

Створення Першого Банку спровокувало за собою дискусію між Джефферсоном і Гамільтоном. Перший доводив, що конституція не давала федеральному правлінню права засновувати цей банк. Гамільтон в відповідь заявив, що конституція припускає дарування цього права, щоб діяти для досягнення певних загальнонаціональних цілей і цією відповіддю він проклав дорогу для необмеженої експансії федеральної влади. Гамільтоновське трактування конституції отримало історично перемогу в 1819 році, коли Джон Маршал, суддя Верховного суду, в процесі Мак-Куллоха проти Меріленда встав на сторону Гамільтона[10].

Наслідком цього стало збільшення кількості банків. В 1800 році діяло лише 28 банків, а уже до 1811 року — 117 банків, тобто, їх кількість зросла більш, ніж в 4 рази. В 1804 році діяло 64 банки, з яких ми маємо дані лише по 13. Ці банки, звіти яких дійшли до сьогодні, мали 0,98 млн дол. монетами і на цій базі емітували банкнот на 2,82 млн дол., це означає, що коефіцієнт покриття кредиту власними коштами дорівнював 0,35. За 1811 рік ми маємо дані по 26% банків із 117, діючих на той момент. Сума їх власних активів сягала 2,57 млн дол., а сума емітованих банкнот і депозитів виросла майже вчетверо, до 10,95 млн дол., це означає, що на кожний долар власних активів вони за допомогою кредитних інструментів створювали 4,26 млн дол., чим знизили коефіцієнт покриття кредиту до 0,23.

Що стосується Банку Сполучених Штатів, який діяв разом з федеральним правлінням і банками штатів, в січні 1811 року сума його золотих і срібних активів сягала 5,01 млн дол., а сума його банкнот і депозитів — 12,87 млн дол., тобто, коефіцієнт покриття складав 0,39.

В 1811 році, коли прийшов час продовжувати ліцензію Першого Банку на наступний термін, в Палаті і в Сенаті відповідний законопроект був відхиленим. За продовження діяльності цього банку виступала лише адміністрація Медісона, прихильниками якого були майже усі федералісти в

Конгресі, но вони потерпіли поразку від демократів-республіканців, які вимагали обмежити платіжні інструменти золотими та срібними монетами[32, ст. 93-111].

Війна в 1812-1815 рр. мала сильний вплив на грошову і фінансову систему Штатів. Необхідність фінансувати війну стимулювало до появи великого числа нових банків. З 117 банків в 1811 році, їх кількість зросла до 212 в 1815 році. За 1811 рік ми маємо дані про 30 банків, або про 26% діючих на той момент. Вони мали монет на суму 2,56 млн дол. За 1815 рік є дані про 98 банків, або про 40% діючих, які мали 5,40 млн дол. монетами. З іншої сторони, сума випущених банкнот чекових депозитів склала 10,95 млн дол. в 1811 році і 31,6 млн дол. в 1815 році[23, ст. 42].

Сама війна привела грошову-кредитну систему США в хаос: банки безконтрольно роздавали кредити і їх стримати міг лише страх перед знеціненням власних банкнот. Коли банкам дозволили відмовляти в погашенні своїх обов'язків монетами, то число банків, які мали статус корпорацій, виросло за 1816 рік з 212 до 232. Звісно, що країна далі не могла зупиняти випуск нерозмінних банківських грошей в руки хаотично діючих банків. Було очевидно, що у цієї проблеми є два рішення. Перше — це перехід до твердих грошей, чого вимагали старі республіканці і, по інших думках, федералісти. Федеральне правління і влада штатів повинні були жорстко вимагати від розпущених банків виплачувати свої заборгованості, а коли більшість банків за межею штатів Нової Англії цього зробити не змогли би, їх можна було би ліквідувати. В результаті зникла би більша частина знецінених і інфляційних банкнот і депозитів, а місце засобу обігу зайняла би монета, яка би повернулась в оборот із закордону.

Але замість цього, верхівка демократів-республіканців в 1816 році звернулась до старої ідеї федералістів: створити новий центральний банк, Другий банк Сполучених Штатів. Створений по подоби Першого банку, Другий банк представляв собою приватну корпорацію, 20% акцій якого належала федеральному правлінню. Він був створений з метою емітувати

загальнонаціональні паперові гроші, викупляти державні боргові обов'язки і зберігати кошти Міністерства фінансів. Банкноти і депозити Другого банку Сполучених Штатів підлягали погашенню монетами, а оскільки федеральне правління зобов'язалось приймати їх за рахунок виплати податків, вони отримали статус квазізаконного платіжного засобу.

Те, що метою створення Другого банку Сполучених Штатів було не придушення інфляційних нахилів банків штатів, а їх підтримка, видно з угоди, укладеної ним з банками штатів негайно після того, як в січні 1817 року він відчинив свої двері. У квітні 1816 р одночасно з встановленням нового центрального банку, Конгрес прийняв резолюцію Даніеля Вебстера, який в той час був федералістом і прихильником твердих грошей, з вимогою, щоб з 20 лютого 1817 р Сполучені Штати в рахунок боргів і податків брали тільки металеві гроші, білети державної скарбниці, банкноти Банку Сполучених Штатів або банкноти банків штатів, погашаються дзвінкою монетою на першу вимогу. Іншими словами, ніякі не погашені банкноти банків штатів не повинні були прийматися державними органами після цієї дати. Замість того щоб скористатися цим шансом і змусити банки погашати свої банкноти, Другий банк Сполучених Штатів на зустрічі з представниками всіх провідних міських банків, за винятком Бостонського, погодився емітувати кредит на 6 млн дол. В Нью-Йорку, Філадельфії, Балтіморі і Вірджинії, перш ніж вимагати від банків штатів погашення боргів перед ним дзвінкою монетою. У відповідь на це грандіозне інфляційне зобов'язання банки погодились відновити виплати дзвінкою монетою. Більш того, Другий банк і банки штатів домовилися взаємно підтримувати один одного в випадку будь-якого критичного стану, що на практиці означало, що більш потужний Банк Сполучених Штатів взяв на себе зобов'язання підтримувати слабкіші банки штатів[30, ст. 39].

Через Конгрес затію з Другим банком проштовхнула адміністрація Медісона, а особливу активність виявив міністр фінансів Олександр Даллас, якого і призначили на цей пост насамперед для виконання цього завдання. Даллас, багатий філадельфійський юрист, був близьким другом, радником і

фінансовим партнером філадельфійського торговця і банкіра Стівена Жирарда, якого вважали одним з двох найбагатших людей країни. До моменту закриття Першого Банку Сполучених Штатів Жирард був його найбільшим акціонером, а під час війни 1812 р він вклав великі гроші в облігації федерального уряду. За новий центральний банк Сполучених Штатів Жирард почав агітувати як заради можливості позбутися від державних облігацій, так і заради перспективи стати його великим акціонером. У 1814 р призначення Далласа міністром фінансів було режисована самим Далласом і його близьким другом, багатим нью-йоркським торговцем хутром Джоном Джейкобом Астором, який також вклав великі гроші в військові облігації. Після створення Другого банку Сполучених Штатів Стівен Жирард купив на 3 млн дол. акцій з нерозміщення залишку на суму 28 млн частки. і за допомогою Далласа йому вдалося провести на пост президента нового банку свого доброго друга Вільяма Джонса, колишнього торговця в Філадельфії.

В результаті угоди з банками штатів платежі металевими грошима після 1817 відновилися швидше номінально, що заклало базу для широкої відмови від конвертації в тверду валюту в ході депресії 1819-1821 років. Як писав Брей Хаммонд: платежі монетами були відновлені, але з істотними обмеженнями, Ситуація, безсумнівно, була краще, ніж колись, і робили вигляд, що вона ще краще, ніж насправді. Але відновлення платежів не було безумовним і повсюдним; за видачу монети як і раніше стягували премію, а банкноти брали зі знижкою, і в різних місцях величина цих знижок і премій дуже різнилась. Три роки по тому, в лютому 1820 року міністр фінансів Кроуфорд доповів Конгресу, що за час, що минув після відновлення платежів в монеті, конвертованість банкнот в монету на більшій частині території Союзу була швидше номінальною, ніж реальною [31].

Головною проблемою було те, що Банку Сполучених Штатів не вистачало мужності вимагати від банків штатів оплати їхніх банкнот. У результаті банки штатів у 1817 і 1818 р. були зобов'язані Банку Сполучених Штатів 2,4 млн дол. і ці гроші були свого роду безвідсотковою позикою. Як вказує Кетгеролл, «було

так багато впливових людей, зацікавлених (як акціонери) у банках штатів, що не рекомендувалося зачіпати їх вимогою платежів монетами, а позичальникам потрібно було, щоб продовжували давати в борг». Джонс, президент Банку Сполучених Штатів, повідомляв про спробу перевести в готівку банкноти банків штатів: «Банки, наші борги, посилалися на відсутність коштів, вимагали відстрочки платежів і багато разів вимагали заплатити» [24].

Водночас зі схильністю до кредитної експансії Другий банк Сполучених Штатів проявив нездатність настояти на тому, щоб банки штатів розплачувались монетами, так їх кредитна експансія підлаштовувалась над пірамідою платіжних інструментів центрального банку. Число інкорпорованих банків штатів зросло з 232 в 1816 р. до 338 в 1818 р. В одному тільки Кентуккі конгрес штату за сесію 1817/18 рр. в 1817 році. узаконив ліцензії 40 нових банків. Обсяг грошей у обігу зріс у країні від 67,3 млн. частка. 1816 р. до 94,7 млн дол. 1818 р., тобто. на 40,7% за два роки. Більшість цього приросту була плодом діяльності Банку Сполучених Штатів".

Грандіозна кредитно-грошова експансія породила у США повномасштабний інфляційний бум. Із закінченням війни в 1815 р. відновився імпорту товарів, і ціни на них впали, але з цінами на вітчизняні товари все було інакше. Так, індекс цін на експортні товари виріс у Чарлстоні зі 102 у 1815 р. до 160 у 1818 р.; в той же період індекс цін па товари, вироблені в Луїзіані, виріс на ринках Нового Орлеана зі 178 до 224. Економіка просвітила. Обсяг експорту зріс з 81 млн дол. в 1815 р. до 160 млн дол. в 1818 р. Сильно зростали ціни на нерухомість, землю, меліоративні роботи і на рабів. Це зростання значною мірою пояснювалося доступністю банківського кредиту для спекулятивних операцій з міською нерухомістю та землями сільськогосподарського призначення. З грандіозним розмахом велися дорожні роботи, чому сприяли великі вкладення федеральних коштів у дорожнє будівництво. Зросли ціни на фрахт пароплавів, і кораблебудівники теж були залучені до лихоманки господарського підйому. У ситуації господарювання злету розцвіла торгівля акціями, причому з такою швидкістю, що торговці, які вже століття які

займалися своєю справою на тротуарах Уолл-Стріт, вважали за необхідне перенести торгівлю в приміщення, і в березні 1817 р. в Нью-Йорку відчинила двері перша в країні фондова біржа, Крім того, в період цього буму в США з'явилися перші інвестиційні банки [13, ст. 6-10].

Починаючи з липня 1818 р. уряд і керівництво Другого банку почали усвідомлювати, в якому відчайдушному становищі вони перебувають: інфляція кредитно-грошових інструментів, обтяжена масовим шахрайством, зробили для Банку Сполучених Штатів реальну перспективу банкрутства і вони вирішили припинити погашення монетами. Весь наступний рік банк героїчно намагався вибратися з небезпечної ситуації: обсяг кредитування був різко знижений, насильно урізано обсяг надання кредитів у південних і західних штатах; банк відмовився від претензій на створення загальнонаціональних грошей, припинивши приймати за номіналом банкноти, випускаючи його недобросовісними відділеннями; банкам-боржникам було пред'явлено наполегливу вимогу негайно розрахуватися за боргами, причому монетами. Крім того, банк купив за кордоном монети на мільйони доларів. Ці героїчні зусилля, доповнені звільненням президента Банку Вільяма Джонса, врятували сам Банк Сполучених Штатів, але швидке та сильне стиснення обсягу кредитно-грошових інструментів викликало у США першу в історії країни економічну та фінансову депресію. У США стався перший загальнонаціональний кон'юнктурний цикл «бум-крах»: спочатку швидка та активна інфляція, потім так само швидке стиснення грошей та кредиту. Банки розорялися, і приватні банки майже по всій країні згортали кредит, припиняли платити за боргами та призупиняли платежі монетами [26, ст. 83-90].

Масштаби, які зробив Другий банк, для стиснення грошей і кредиту, здаються неправдоподібними: сума банкнот і депозитів впала з 21,9 млн дол. у червні 1818 р. до всього лише 11,5 млн дол. роком пізніше. Обсяг грошової маси, що надається ринку Банком Сполучених Штатів, за рік зменшився не менш як на 47,2%. Число інкорпорованих банків спочатку залишалося незмінним, але за наступні три роки різко зменшилося - з 341 в середині 1819 р.

до 267 трьох роками пізніше. Загальна сума банкнот і депозитів, що звертаються на ринку, емітованих банками штатів, зменшилася з 72 млн дол. у середині 1818 р. до 62,7 млн дол. роком пізніше, тобто, на 14% за рік. Якщо додати до цього, що міністерство фінансів урізало обсяг казначейських квитків, що звертаються на ринку з 8,1 млн дол. до нуля, отримаємо наступну оцінку стиснення обсягу грошової маси за рік, з 1818 по 1819 р.: з 103,5 до 74,2 млн дол., або на 28,3%.

Результатом стиснення обсягу грошової маси стала епідемія неплатоспроможності — банкрутство торгових та промислових підприємств, ліквідація спекулятивних інвестицій, зроблених у період буму. Різко впали ціни на купівлю та оренду нерухомості, на фрахт морських суден та на рабів. Різко скоротилися обсяги купівлі державних земель — з 13,6 млн. дол. у 1818 р. до 1,7 млн. дол. 1820 [14, ст. 21-26]. Загальний рівень цін сильно знизився. Індекс експортних цін упав зі 158 у листопаді 1818 р. до 77 у червні 1819 р., тобто. на 87,9 процентних пункти за сім місяців. Приблизно в той же період індекс експортних цін у Південній Кароліні знизився зі 160 до 96, а індекс сировинних цін у Новому Орлеані впав з 200 у 1818 р. до 119 на два роки пізніше.

Наслідком зменшення доходів стало падіння імпорту з 112 млн дол. в 1818 році до 87 млн дол. роком пізніше. Імпорт із Великобританії зменшився з 43 млн дол. в 1818 р. до 14 млн дол. в 1820 р., а імпорт вовняних і бавовняних тканин з Британії скоротився з понад 14 млн дол. за кожною позицією в 1818 р. до приблизно 5 млн дол. 1820 р. Тягар загальної заборгованості був обтяжений значним падінням цін, а на це додався ще й стиск кредиту. Банкрутства були повсюдними. За оцінкою одного спостерігача, в результаті банкрутств європейські кредитори недоотримали 100 млн дол. за продані в борг товари. У західних районах США, де інфляція кредитно-грошових інструментів у період буму була особливо значною, брак грошей була настільки гострою, що привело до бартерної торгівлі, в якій роль грошей виконували зерно та віскі. Як сказав економіст і історик Вільям Гоудж, в результаті стрімкого стиснення об'єму

грошей в обігу «Банк вдалося врятувати, но життя було зруйноване»[14 ст. 393-396].

Правда проіснувати Другому банк удалось недовго. Після того як у 1830-ті рр. центральний банк було ліквідовано, битва за тверду валюту перемістилася до рівня урядів штатів. У 1830-х роках. головним завданням була заборона емісії банкнот дрібного номіналу, і для купюр дрібніше 5 дол. до 1832 р. ця мета була досягнута вже в 10 штатах, а пізніше в п'яти інших штатів ходження таких банкнот було заборонено або обмежено.

Після фінансової кризи 1837 та 1839 років демократична партія виступила в різних штатах затятою прихильницею твердих грошей. Її метою стала законодавча заборона на випуск усіх видів банківських паперів із частковим резервуванням. Наприкінці 1840-х років. ареною битв стали конституційні конвенти багатьох штатів, зокрема західних. У деяких західних штатах джоксоніанцям вдалося досягти тимчасового успіху, але незабаром до влади поверталися віги та скасовували заборону емісії. Віги, намагаючись знайти засіб нагадати загальну відразу до банків, що поширився після кризи кінця 1830-х рр. ухвалили концепцію «свободи» банківської справи, яку наприкінці 1830-х законодавчо закріпили штати Нью-Йорк та Мічиган. Із Нью-Йорка ідея поширилася по всій країні, і вже на початку 1850-х років. було закріплено законодавством 15 штатів. Напередодні Громадянської війни 18 із 33 штатів ухвалили закони про «свободу» банківської справи [16, ст. 12].

1.2 Саффолкська система та громадянська війна XIX століття

Далі ми переходимо до однієї важливої теми, завдяки якій ми бачимо сьогодишню банківську систему такою, яка вона є сьогодні. Це Саффолкська система. Перед громадянської війни у Сполучених Штатах банки по всій країні випустили банкноти як форму валюти. Велика кількість банків призвела до великої кількості різноманітних банкнот, які циркулювали по всій країні. Хоча багато банків випустили лише достатньо банкнот, які могли бути підтримані металевими грошима (золото і срібло протягом часу), небезпечніші банки дали спокусу і випустили більше, ніж вони могли покрити. Ця практика змусила

багато людей сумніватися щодо точної цінності певних приміток і, у свою чергу, мати мало віри в деякі банки. У 1819 році Суффолкський Банк Бостона був заснований, і лише через п'ять років це розробило Саффолкську Систему і прийняло на роботу шість інших Бостонських банків, щоб приєднатися. Система була налаштована, щоб гарантувати, що банки завжди могли підтримувати свої випущені банкноти. Це було досягнуто, змусивши всі банки в межах системи тримати більш високі запаси металевих грошей і тримати депозити в Суффолкському Банку, що призводить до першої угоди розрахункової палати для валют у банках країни[39, ст. 417-420].

Лише через рік у 1825, всі банкноти, які пройшли через Суффолкську Систему, були взяті за номіналом. Тільки рік Суффолкська Система дала ці сім, Бостон оточує валом однорідну валюту. Оскільки Суффолкський Банк виріс у розмірі, це стало здатним стверджувати тиск на інші банки країни і до 1838, більш ніж 300 банків (в основному всі банки Нової Англії) викупили свої примітки через Суффолкську Систему. У всій Новій Англії тепер була однорідна валюта. Протягом існування системи Суффолкський Банк, безсумнівно, зберігав би банки країни у межах системи чесними, даруючи банкам їх примітки і просячи металеві гроші. Дисципліна, запропонована Суффолкським Банком, зробила практично всі банкноти у Новій Англії рівними їх номінальної вартості, дозволивши їм бути проданою у банках. Однорідна валюта була першою у своєму роді в Сполучених Штатах і залишилася у використанні повністю до 1858 року.

Економічні історики все ще спорять на оригінальну мету Суффолкської Системи. Хоча система пізніше призвела б до сильнішої банківської практики та однорідної валюти для Північного Сходу, не всі історики вважають, що це було оригінальним наміром Системи. Дехто вважає, що Суффолкський Банк не робив спроби поліції валютних ринків у Бостоні, а скоріше монополізувати брокерську діяльність усіх паперових приміток банків країни, щоб зменшити обіг та відкрити ринки для себе. Хоча початкові наміри систем невідомі, його результати очевидні.

Протягом існування Суфолкської системи багато важливої банківської практики було виявлено та здійснено. Після того, як система стала в місці, роль підроблення в області Нової Англії значно впала. Перед появою однорідної валюти багато сільських банків випустили власні банкноти, створюючи велику суму різних приміток. Це не тільки додало безладу, але також і багато злочинців, що підробляли банкноти.

Присутність паніки банку під час існування Суфолкської системи також призвела до нової банківської практики, яка продовжиться на практиці до теперішнього часу. Паніка 1837 року, дефляційна депресія стимульована зворотніми реакціями та безробіттям, була викликана багатьма різними факторами, включаючи методи Другого Банку та політичні невдачі Сполучених Штатів. Хоча країна увійшла в рецесію, дії Суфолкського Банку змусили область Нової Англії жити набагато краще, ніж решта країни. Ці методи включені, що надають запаси до інших банків та зберігання платіжної системної роботи. Сьогодні центральні банки приймають ці самі методи, які почалися з приватного, комерційного Суфолкського Банку. Більше банківської паніки відбулося під час панування Суфолкської системи (Паніка 1839, Паніка 1857), але їх методи продовжували мінімізувати депресію в Новій Англії[30, ст. 39].

Хоча Суфолкська Система була великим регулятором необґрунтованої банківської практики, вона зазнала недоліку у здатності належним чином керувати сумарним обсягом обігу банкноти. Суфолкська Система відрегулювала, скільки банкнот могло бути випущено банками країни, але це було неефективне регулювання обігу банкноти системи. Це вважали "хорошим регулятором системи з помилками". У 1858 році Суфолкська Система закінчилася і була пізніше замінена появою Банку Взаємного Викупу. Багато добрих якостей Суфолкської Системи більше не могли переважувати відсутність своєї здатності збільшити обіг банкнот. Хоча з Суфолкською Системою покінчили національне законодавство, система централізації запасів серед лише невеликої кількості банків, розвинених у банківську практику

модему. Суффолкська Система була відповідальна за створення сильних банківських методів та у створенні менших банків, відповідальних за їх випущені банкноти. Система створила однорідну валюту всюди Нової Англії, і найголовніше системна допомога наводить банківську практику Сполучених Штатів у те, що вони сьогодні. Мабуть, ще важливішим наслідком Громадянської війни була стійка зміна банківської системи Америки. По суті, федеральний уряд заборонив банкам штатів емісію банкнот і створив натомість нову квазіцентралізовану загальнодержавну банківську систему, яка взяла шлях до повернення повноцінного центрального банку, яким стала Федеральна резервна система. початок дедалі тіснішого і стійкішого симбіозу. При цьому республіканська партія, яка успадкувала у вігів пристрасть до паперових грошей, державному контролю і підтримці інфляційних тенденцій, зуміла зробити «м'які» гроші постійною рисою американських грошей.

Післявоєнна епоха 1865-1879 років США розпочала разом із знеціненими неконвертованими грінбеками і величезним державним боргом. Першим було питання – що робити з грінбеками. Впливова група промисловців, що очолювалася виробниками чавуну та стали з Пенсильванії, закликала зберегти грінбеки, забути про конвертацію і, принаймні, не стискати грошову масу для повернення до режиму погашення дзвінкою монетою. Інтелектуальним наставником і лідером пенсільванських фабрикантів стали, які від початку організованої боротьби за покровительські тарифи стояли на чолі цього руху, був немолодий економіст Генрі Кері, що сам став промисловцем. Кері та його друзі-фабриканти усвідомили, що в період інфляції, оскільки валютний ринок налаштований на її продовження, знецінення вітчизняної валюти йде швидше, ніж зростання цін. Вони зрозуміли, що поки долар падає, а золото зростає, ціни на внутрішні товари завжди будуть нижчими, а на імпортні — вищими, внаслідок чого інфляція служить свого роду заступницьким тарифом. Таким чином, інфляційна політика дешевих грошей — через знецінення долара і подорожчання золота — не тільки забезпечує промисловців дешевим кредитом, а й служить як додатковий тарифний захист. Прихильники вчення про високі

тарифи та дешеві гроші були завсідниками знаменитих «вечірок Кері» — вечірніх обговорень економічних та політичних питань. Серед учнів Кері був економіст і сталевар з Пенсильванії Стів Колуелл; Ебер Уорд, президент Асоціації виробників чавуну та сталі; Джон Вільямс, редактор журналу, що видається асоціацією, «Айрон ейдж»; конгресмен Доніел Моррелл, сталевий промисловець з Пенсильванії; Сміт Хоманс-мол., редактор «Бенкерз мегазін»; впливовий конгресмен від Пенсильванії Вільям Келлі, якому за вірне служіння інтересам сталевий промисловості дали горде прізвисько «старий чавун». Гурток Кері був дуже впливовим в Американській лізі промисловців, яка поширювала вчення Кері про високі тарифи та дешеві гроші. Якщо не прямими послідовниками Кері, то його союзниками в Конгресі були фабриканти Тадеуш Стівенс з Пенсильванії і Джон Грісуолд з Нью-Йорка. Грінбеки як гроші подобалися також багатьом виробникам, які бажали мати дешевий кредит, валютним спекулянтам, які звикли заробляти на зростанні цін на золото, і залізницям, які були обтяжені величезними боргами перед покупцями їх облігацій і розуміли, що інфляція їм вигідна — знецінення долара за рахунок кредиторів. Серед впливових учнів Кері був, наприклад, пенсильванець Томас Скотт, провідний підприємець Техасу, Пенсильванії та мережі тихоокеанських залізниць[34].

Однак паніка 1873 р. сильно вдарила по залізничних компаніях, що вклали надмірні кошти, і саме вони закликали емітувати більше доларів, щоб переломити ситуацію. Томас Скотт, Колліс Хантінстон, президент «Сентрал пасифік рейлроуд» Рассел Сейдж та інші діячі спільно вимагали емітувати долари. Вплив їх був настільки великий, що у квітні 1874 р. «Луїсвілл кур'єр-джорнал» заявив: «На гроші залізниць у Вашингтоні розгорнулася найсильніша агітація... Магістральні залізниці — найзапекліші інфляціоністи».

Після Громадянської війни проблема грінбеків була сильно ускладнена величезним державним боргом, що нависав над країною. Федеральний борг, який у 1860 р. становив лише 64,7 млн дол. до 1866 р. зріс до 2,32 млрд дол. боргу, облігації якого розходилися у воєнні роки за ті самі грінбеки. У певному

сенсі прихильники твердих грошей та вороги інфляції та державного боргу заплуталися. Певною мірою прихильниками Пендлтона рухало почуття поетичної справедливості — виплатити борги, що знецінилися, знеціненими грошима, але при цьому втрачали на увазі ширші цілі повернення до золотомонетного звернення. Їхня програма вносить сум'яття в картину партійної боротьби після завершення Громадянської війни, але зрештою можна з упевненістю сказати, що серед конгресменів-демократів було відносно більше прихильників твердих грошей, ніж серед республіканців. Так, у березні 1866 р. «законопроект про державний борг», внесений міністром фінансів Х'ю Маккуплохом, пройшов у палаті представників 56 голосами республіканців (проти 52) і 27 голосами демократів (проти 1), на який пізніше наклав вето президент Грант, який передбачав подальшу емісію грінбеків та банкнот національної банківської системи, пройшов у конгресі більшістю голосів республіканців (105 «за», 64 «проти») та меншістю демократів (35 «за» та 37 «проти») [17, ст. 75].

Хоча з ухваленням цього закону золото і срібло справді повернулися в обіг, сучасники не вважали це перемогою принципу твердих грошей. Шерман винайшов компроміс між прихильниками твердої валюти та інфляційними. Правильно те, що уряд США у плані підготовки до 1 січня 1879 р., коли металеві гроші мали повернутися на ривок, мало випустити позику для купівлі золота. Але до цієї події було ще чотири роки, а Конгрес за цей час кілька разів намагався відіграти назад. Тим часом прихильників паперових грошей найвищою мірою влаштовував той факт, що закон, проголошуючи «свободу» банківської справи, негайно знімав обмеження у 300 млн дол. на випуск банкнот національної банківської системи. Прихильники твердих грошей змогли досягти лише рішення про 80% пропорційне скорочення грінбеків, щоб частково компенсувати розширення емісії банкнот національної банківської системи! Більшість серед противників Закону про відновлення обороту дзвінкої монети становили конгресмени - прихильники твердих грошей, що вказували

на двоїстість закону і на те, що виведені з обороту гринбеки можуть бути знову запуснені.

В загальному, після Громадянської війни національна банківська система відчувала себе непогано. Зростала кількість банків, збільшувався обсяг банкнот і депозитів у зверненні, і з 1870 р. процвітання торкнулося і банків штатів, які залучали велику кількість вкладів. Маючи меншу кількість обмежень і менш високі вимоги до коефіцієнта покриття і капіталу, як національні банки, вони могли вільно нагромаджувати піраміду кредитів. Число національних банків збільшилося з 1,294 млрд. дол. в 1865 р. до 1,968 млрд. дол. у 1873 р., тоді як кількість банків штатів за той же період зросла з 349 до 1330. Обсяг випущених в обіг банками штатів і національними банками депозитів і банкнот збільшився з 835 млн дол. 1865 р. до 1,964 млрд дол. 1873 р., тобто. на 135,2%, або 16,9% на рік. Наступного року обсяг банківських грошей скоротився, тому що через банківську паніку 1873 р. багато банків пішли з бізнесу [28, ст. 141-149].

Можна погодитися з Клейном у його загальній оцінці національної банківської системи: «Фінансові паніки 1873, 1884, 1893 і 1907 р. значною мірою були наслідком... розширення резервної бази і кредиту банками резервних міст і центральних резервних міст. Паніка починалася з відтоку грошей у період відносного процвітання, коли банки вже надавали кредитів під зав'язку!» При цьому слід зазначити, що загальний обсяг грошової маси і навіть обсяг банківських грошей після паніки не знижувався, а просто зростав [18, ст. 145-146].

Ортодоксальні історики економіки звикли говорити про «велику депресію», яка, ймовірно, вразила Сполучені Штати після паніки 1873 р. і тривала цілих шість років, до 1879 р. Як на причину стагнації вказують на скорочення грошової маси, що стало причиною відновлення обороту золота і срібла в 1879 р. Але що ж це за «депресія», в ході якої відбувалося потужне піднесення промисловості, залізничного будівництва, обсягу виробництва, валового національного продукту та реального доходу на душу населення? Як визнають Шварц і Фрідмен, у період з 1869 по 1879 р. мало місце зростання

валового продукту країни в поточних цінах на 3% на рік, у незмінних цінах - на 6,8% на рік, а валовий продукт у незмінних цінах на душу населення збільшувався на 4,5% на рік. Навіть «стиснення грошової маси», про яке там багато говорилося, насправді не було – цього десятиліття обсяг грошової маси збільшувався щорічно на 2,7%. З 1873 по 1878 р., ще до настання чергового періоду пропасного зростання кредиту, сукупний обсяг банківських грошей збільшився з 1,964 млрд дол. до 2,221 млрд дол. на 13,1%, або 2,6% на рік. Коротше кажучи, ніяке не стиск, а цілком явне, хоч і помірне, зростання[3, ст. 178].

Звідси ясно, що «велика депресія» 1870-х років. — просто міф, породжений тим, що протягом усього десятиліття мало місце значне падіння цін. Насправді вони падали з кінця Громадянської війни до 1879 р. За оцінками Фрідмена і Шварц, у період із 1869 по 1879 р. загальний рівень цін щорічно знижувався на 3,8%. На жаль, більшість істориків та економістів схильні вважати, що стійке падіння цін неминуче має призвести до депресії, тому очевидне процвітання та економічне зростання в цей період дивують їх. Вони не враховують того, що відповідно до природи речей якщо уряд і банки не збільшують грошову масу занадто швидко, то в умовах капіталізму вільного ринку збільшення обсягів виробництва та темпи економічного зростання можуть перевищити темпи зростання грошової маси. Ціни впадуть, але наслідком цього буде не депресія чи стагнація, а процвітання (витрати також скорочуються) [20, ст. 624-625].

Цілком ймовірно, що головним результатом паніки 1873 був не початок великої депресії, а лише руйнування надмірно захопившись кредитуванням банків і залізничних компаній, що залізли у величезні борги на хвилі урядових субсидій і банківських спекуляцій. Зокрема, можна згадати Джея Кука, одного із творців національної банківської системи та лицаря державного боргу. У 1866 р. він виступав за обмеження обсягу грінбеків і якнайшвидше відновлення золотого звернення, бо побоювався, що інфляція зовсім знецінить урядові облігації. Але наприкінці 1860-х років. його компанія всіляко розширювала

діяльність і, зокрема, взяла під контроль нову залізницю «Нозерн пасифік». У 1860-х роках. ця залізниця була одним із головних об'єктів федеральної благодійності - їй відвели не менше 47 млн акрів землі.

Далі період 1879-1896 рр. за своїми економічними характеристиками був дуже подібний до першого етапу «великої депресії» 1873-1879 гг. Весь цей час спостерігалось феноменальне піднесення американської промисловості. У 1880-ті роки. обсяг виробництва у постійних цінах душу населення збільшувався з небувалим для американської історії темпом - на 3,8% на рік. Зростання національного доходу 1879-1897 гг. становив 3,7% на рік, а розрахунку душу населення - 1,5% на рік.

І в цьому випадку ортодоксальні історики економіки поставлені в глухий кут, тому що, на їхню думку, зниження цін на 1% на рік протягом цього періоду мало супроводжуватися глибокою депресією. Як і в попередній період «депресії», грошова маса зростала, але не з такою швидкістю, щоб зберегти незмінним рівень цін за величезного зростання продуктивності праці та обсягу виробництва. Головна відмінність періоду 1879-1897 років. у тому, що обсяг грошової маси зростав на 6% на рік, тоді як у попередній період – на 2,7%. Тому ціни падали на 1% на рік, а не на 3,8%. Сукупний обсяг банківських грошей, банкнот і депозитів зріс цей період з 2,45 млрд до 6,06 млрд дол., тобто. на 10,45% на рік [20, ст. 624-625].

Після успішного повернення золота в обіг в 1879 році курс грінбеків порівнювався з золотом і дорожчі грінбеки повернули довіру до забезпеченого золотом долару. Готовність іноземців приймати долари означало приплив золота в країну і зростання американського експорту. Деякі історики пояснюють бум 1879-1882 рр., змінився в наступні роки фінансовою кризою, припливом золотих монет в країну, яка зросла з 110,5 млн дол. в 1879 р. до 353,8 млн дол. в 1882 р. це вірно, але бум не міг би прийняти таких масштабів, якби не завзятість національної банківської системи, що наростила обсяг депозитів з 2,149 млрд дол. в 1879 р. до 2,777 млрд дол. в 1882 р., тобто. на 29,2%, або 9,7% на рік. Індекс оптових цін піднявся з 90 в 1879 р. до 108 трьома

роками пізніше, тобто, на 22,5 відсоткових пункти, і лише пізніше відновилася довготривала тенденція падіння цін [34, ст. 98-99].

Далі, після десятирічної перерви фатальне десятиліття 1890-х рр. стало часом поновлення руху за монетизацію срібла. Республіканська партія посилила звичний для неї інфляційний крен — у 1890 р. було прийнято Закон Шермана про державні закупівлі срібла, який приблизно подвоїв закупівлю срібла міністерством фінансів. Тепер воно щомісяця купувало 4,5 млн унцій срібла. Крім того, ці закупівлі оплачувались новими емісіями погашених грінбеків, казначейських квитків зразка 1890 т., що мали повний статус узаконеного платіжного засобу, що розмінюється на золото або срібло на розсуд міністерства фінансів. Це був значний крок на шляху біметалізму, який при низьких ринкових цінах на срібло міг призвести до інфляційного срібного стандарту. У тому ж 1890 р. республіканці провели закон Мак-Кінлі про митний тариф, який підтвердив їхню відданість високим митам і м'яким грошам. У тому ж році тривожну схильність до інфляції продемонстровано по нью-йоркське управління міністерства фінансів, що змінило своє традиційну політику врегулювання клірингових розрахунків на базі золотих монет. З серпня 1890 р. воно стало використовувати старі грінбеські та нові казначейські квитки зразка 1890 р. В результаті митні збори в Нью-Йорку стали оплачуватись переважно паперовими грошима, а не золотом [34, ст. 98-99].

Побоювання за майбутнє золотого стандарту розпочали у березні 1891 р., коли міністерство фінансів несподівано ввело заборонні мита на експорт золотих злитків з держрезерву, тому предметом експорту стали виключно золоті монети. Фінансове співтовариство США жахнулося, коли сенат США у липні 1892 р. прийняв законопроект про вільне карбування срібла. І хоча ця ініціатива законодавців наслідків не отримала, довіра до міцності американського золотого стандарту не відновилася. У банківських договорах про позички з'явилися пункти про становище боргу виключно золотими монетами. Зрозуміло, що долару більше не вірять. У 1892 р. експорт золота посилювався, а державні золоті резерви зменшилися, що спровокувало

підвищення попиту купівлю казначейського золота. У лютому 1893 р. міністерство фінансів переконало нью-йоркські банки, що вилучили з Казначейства 6 млн дол. золотом, пред'явивши для погашення казначейські квитки, повернути золото та задовольнитись паперовими грошима. Цей відчайдушний крок навряд чи мав на меті підвищити довіру до паперового долара. Відновивши обмін на дзвінку монету, міністерство фінансів не подбало про те, щоб скоротити кількість паперових грошей у обігу, що зробило режим золотого стандарту внутрішньо хитким, який спирався лише на довіру публіки, яка танула на очах під тиском агітації на користь срібла та відчайдушних дій міністерства.

Гровер Клівленд, демократ, прихильник твердих грошей, вступив на посаду президента під час кризи. Після двох місяців пройшов обвал фондового ринку, а через місяць, у червні 1893 р., недовіра до банків, які проводять політику часткового резервування, спровокувало масове вилучення грошей з банків, що призвело до масових банкрутств фінансових установ. І цього разу багатьом банкам штатів і національним банкам, особливо у південних і західних штатах, було дозволено призупинити режим конвертації в золото. Паніка 1893 р. ширилася. Через кілька місяців платежі золотом припинили нью-йоркські, а потім інші банки східного узбережжя. Сукупний обсяг грошей у країні - золоті монети, державні облігації, банкноти національної банківської системи, чекові депозити банків штатів та національних банків - зменшився за рік, з червня 1892 по червень 1893, на 6,3%. Призупинення обміну на дзвінку монету призвело до того, що депозити, які тепер не можна було негайно звернути до готівки, вже у серпні почали приймати зі знижкою від номіналу. Користі від депозитів тепер не було ніякої, і публіка йшла на всякі хитрощі, щоб перевести в готівку наявні депозити.

До кінця 1893 р., після того, як у листопаді адміністрації Клівленда вдалося скасувати закон Шермана про державну закупівлю срібла, внаслідок довіра іноземців відновилася і фінансова криза закінчилася. У 1895 р. розмах руху прибічників срібла створив загрозу державних золотих запасів, але

героїчні дії міністерства фінансів, зокрема закупівля золота у консорціуму банків на чолі з Дж. П. Морганом і Августом Белмонтом, відновили довіру до стійкості золотого стандарту. Перемога прихильників срібла на з'їзді демократичної партії в 1896 р. створила додаткові проблеми для золота, але перемога республіканців, які виступили на цей раз під прапором золото звернення, остаточно зняла недовіру до майбутнього золотого стандарту в США [29, ст. 147-148].

Далі ми опишемо прогресивний рух, який розпочався на початку ХХ століття. Прийнятий закон 12 грудня 1913 року про Федеральний резерв був невід'ємною частиною прогресивною законодавчою програмою, яка з 1900 року поступово здійснювалась на всіх рівнях влади — місцевому, штатів, федеральному. Прогресизм, який представляє собою двопартійний рух, за два перших десятиліття ХХ століття радикально переробив економічний і соціальний устрій Америки, замінюючи політику на політику централізованого етатизму. До 1960-х років панував створений істориками міф, що прогресизм став результатом буквально повстання робітників і фермерів, які під керівництвом інтелектуалів та експертів нового покоління подолали запеклий опір великого бізнесу, щоб приборкати, підпорядкувати контролю та регулюванню процеси монополізації, що наростили з кінця ХІХ ст. З того часу зусилля цілого покоління вчених і дослідників розвіяли цей міф і показали, що все було навпаки. Насправді, наприкінці ХХ ст. елементи конкуренції у діловому житті наростали, а угруповання найбільших компаній на чолі з могутньою «Джи Пі Морган енд компані» відчайдушно виборювали картелювання вільного ринку. Залізничі першими зазнали на собі тиску хвилі картелювання. Але всі намагання збільшити прибуток за рахунок скорочення обсягу операцій та підвищення цін чи тарифів провалювалися через конкуренцію між членами картелю чи прибульців із боку. У 1890-х роках були спроби шляхом злиття великих корпорацій домогтися обмеження обсягу виробництва і підвищення цін, але через тиск конкурентів ззовні всі ці витівки також ні до чого не привели. Обидві хвилі картелювання були організовані

групою Моргана, і обидва рази ринок, незважаючи на захист високих мит, зводив нанівець усі зусилля.

З реформуванням законодавства доводилося чекати до виборів 1898 р., оскільки прибічники золотого стандарту ще контролювали Конгрес. Осіп'ю виконавчий комітет Конвенту з реформи грошової системи провів мобілізацію, звернувшись не менше ніж до 97 тис. адресатів по всій країні, яким був розісланий попередній звіт. Виконком закликав їх розсилати все для обрання до Конгресу прихильників золотого стандарту. Коли в листопаді прихильники золота здобули переконливу перемогу над прихильниками срібла, Ханна з ентузіазмом привітав цю подію.

Тепер у адміністрації Мак-Кінлі були розв'язані руки, і зібраний у грудні 1899 р. Конгрес ухвалив законопроект до розгляду. У березні 1900 р. рекомендації попереднього звіту набули чинності закону — закону про золотий стандарт. Реформатори досягли свого. Добре відомо, що закон про золотий стандарт залишив як узаконений платіжний засіб тільки золото, а срібло тепер стало використовуватися тільки для карбування дрібних легковажних монет. Менш відомі ті пункти закону, які проклали шлях до підвищення еластичності грошового обігу. Як запропонував: в 1897 р. Ліман Гейдж, національні банки, які раніше були прив'язані до крупних міст країни, тепер стало можливим, маючи невеликий капітал, відкривати в невеликих містах і в сільській місцевості. І національним банкам сильно полегшили процедуру випуску банкнот. Метою цих кроків, за словами одного історика, було задоволення «збільшеного попиту на гроші в період збирання врожаю та наполегливих вимог вирішити проблему «дефіциту грошей», для чого у відносно нерозвинених районах необхідно було відкривати нові банки» [33, ст. 123].

Реформатори були в захваті від ухвалення закону про золотий стандарт, але для них це був лише перший крок до фундаментальної реформи усієї банківської системи. Так, професор Френк Тауссіг з Гарвардського університету славив прийнятий закон і вітав виникнення нової розстановки сил у соціальному та ідеологічному житті, створеному «сильним тиском з боку

ділових кіл», що діяли через Конвент, що зібрався в Індіанapolisі, з реформи грошової системи. Він особливо схвалив той факт, що закон про золотий стандарт «розглядає національні банки не як жадібні та небезпечні корпорації, а як корисні установи, які потребують заступництва з боку законодавців». Але простої уваги дуже недостатньо — потрібна фундаментальна реформа банківської справи. Бо, заявив Тауссіг, «зміни в банківському законодавстві не такі, щоб уможливити суттєве розширення національної (банківської) системи або надання суспільству повного набору послуг, які вона може надати». Іншими словами, зміни розширили можливості поширення банківського кредиту та постачання грошима. В силу цього, робив висновок Тауссіг, «абсолютно безперечно, а то Конгресу ще доведеться повернутися до більш глибокої розбудови національної банківської системи» [58, ст. 149-150].

Після 1900 р. банківське співтовариство розкололося з питання про реформу, причому малі та провінційні банки віддавали перевагу збереженню статусу кво. Але великі банкіри, очолювані Бартоном Хепберном з морганівського «Чейз нэшил бенк», склали законопроект і, діючи від імені Американської банківської асоціації, представили його наприкінці 1901 р. конгресмену від Нью-Джерсі Чарльзу Фоулеру, голові комітету з банку брав активну участь у проведенні закону про золотий стандарт. У квітні 1902 р. пропозицію Хепберна було представлено розгляд Комітету як законопроект Фоулера. Законопроект Фоулера містив три основні статті. Перша передбачала розширення бази емісії банкнот національними банками, яка насамперед обмежувалася лише обсягом державних облігацій. Друга — улюблена мрія великих банків — дозволяла створення банківських філій у своєму та інших штатах (рішення, якому затято противилися невеликі провінційні банки). Сама собою свобода створення банківських філій відповідає принципам вільного ринку України і дозволяє організувати надійну та ефективну систему міжбанківського клірингу, але для великих банків вона становила інтерес лише у поєднанні з централізацією банківської системи. Третя стаття законопроекту розглядала створення в міністерстві фінансів контрольного бюро у складі трьох

осіб, яке здійснювало б нагляд за емісією банкнот і створило під своєю егідою асоціацію клірингових будинків: Остання стаття була першим кроком до створення повноцінного центрального банку.

Але не маючи можливості керувати Американською банківською асоціацією, провінційні банкіри, прагнучи зірвати ухвалення закону про дозвіл відкривати філії і тим самим не допустити конкуренції з боку великих банків, чинили енергійний тиск на Конгрес, і той у 1902 р. незважаючи на всі зусилля виконкому, забалотував законопроект Фоулера. Провал законопроекту Фоулера спонукав великих банкірів на якийсь час відійти скромнішими цілями. Сенатор-республіканець від штату Род-Айленд Нельсон Олдріч, лідер сенатських республіканців і людина Рокфеллера в Конгресі, на наступний рік виніс законопроект Олдріча, що дозволяє великим нью-йоркським національним банкам «у надзвичайних ситуаціях» емітувати гроші на базі муніципальних і залізничних облігацій.

Зазнавши невдачі у Конгресі, великі банки вирішили перегрупуватися та діяти через виконавчу владу. У січні 1903 р. відомі представники кланів Моргана і Рокфеллера зустрілися з Вільямом Б. Ріджлі, контролером грошового звернення, і попросили переконати його використовувати адміністративні заходи, щоб обмежити можливості провінційних банків надавати позики на нью-йоркському грошовому ринку. На цій зустрічі представники групи Моргана були сам Дж. П. Морган і Джордж Бейкер, його найближчий друг і партнер у банківському бізнесі. З боку Рокфеллера брали участь Френк Вандерліп та Джеймс Стілмен, давнішній голова ради директорів «Нешнл сіті бенк». Союз Рокфеллера та Стілмена був зміцнений шлюбом між двома дочками Стілмена та двома синами Вільяма Рокфеллера, брата Джона Рокфеллера-ст. та члена ради директорів «Нешнл сіті бенк». Зустріч ця результатів не принесла, зате в гру був залучений сам міністр фінансів Леслі Шоу, котрий колись перебував на другому Конвенті з реформи грошового зрошення в Індіанapolisі, якого президент Рузвельт призначив на посаду замість Лімана Гейджа. Вбивство президента Мак-Кінлі та перехід влади до

Теодора Рузвельта були непростю зміною владних осіб, а переходом влади від кола Рокфеллера до кола Моргана. І заміна Гейджа на Шоу була частиною цієї задачі варті від клану Рокфеллера клану Моргана.

Проте щодо банківського бізнесу та організації грошового обігу групи Моргана та Рокфеллера виступали заодно. Міністр Шоу спробував розширити експеримент Гейджа щодо перетворення міністерства фінансів на центральний банк, особливо в тому, що стосується операцій на відкритому ринку в періоди рецесії, коли необхідно було виручати банки і екстрено розширювати грошову масу. Шоу порушив встановлену законом незалежність міністерства фінансів, яке мало зберігати всі державні кошти у власних сховищах. Він розширив практику розміщення казенних сум у найбільших національних банках. Але річ у тому, що навіть прихильники реформування банківської справи були проти розміщення державних коштів у «придворних» банках, бо це вело до штучного зниження відсотка і, відповідно, до штучного розширення кредиту. Крім того,любий бюджетний дефіцит привів би систему, яка залежить від потоків бюджетних доходів, у стан хаосу. Зрештою, реформісти змушені були погодитися з вердиктом економіста Олександра Певса: «Невизначеність наданого міністру фінансів права довільними указами розпоряджатися долею банків з урахуванням того факту, що одного разу країні може не повезти з особистістю чергового міністра... змусила багатьох засумніватися в розумності використання міністерства фінансів як центральний банк?». У своєму останньому річному звіті за 1906 р. міністр Шоу наполягав на тому, що йому мають бути надані всі права регулювати діяльність національних банків. Але на той час гра була вже закінчена і всі реформатори чітко зрозуміли, що проект із перетворенням міністерства на свого роду центральний банк провалився. Настав час боротьби за фундаментальне реформування законів про банківську систему, щоб поставити її під контроль центрального банку.

Банківська паніка 1907 відбулася протягом шести тижнів, починаючи з жовтня 1907 року. У роки, що передували Паніці, Казначейство США, на чолі з Міністром Леслі Шоу, Це сприяло розширенню грошової маси та кредитів по

всій країні та зростанню спекуляцій на фондовому ринку; який зрештою спровокує паніку 1907 року. Роль трастових компаній Нью-Йорка зіграла вирішальну роль паніці 1907 року. Трастові підприємства є державними посередниками, які конкурують коїться з іншими фінансовими установами. Натомість трасти не є основною частиною системи розрахунків, а також мають невеликий обсяг клірингових операцій порівняно з банками. Отже, трасти на той час мали низьке відношення готівки до вкладів до національних банків - середній траст мав би 5% відношення готівки до вкладів порівняно з 25% для національних банків. Оскільки депозитні рахунки трастових компаній можна було використовувати як готівку, трасти наражалися на ризик у разі збільшення вкладів, як і інші фінансові установи. Конкретним тригером стало банкрутство двох дрібних брокерських фірм. Невдала спроба Фріца Августа Хайнце та Чарльза У. Морса скупити акції мідної гірничодобувної компанії призвела до втечі банків, які були пов'язані з ними та фінансували їхню спекулятивну спробу захопити ринок міді. Ця втрата довіри спровокувала втечу трастових компаній, яка продовжувала погіршуватися навіть у міру стабілізації банків. Найвідомішою трастовою компанією, яка впала, була Knickerbocker Trust, яка раніше мала справу з Хайнце. Це підірвало довіру громадськості до фінансового сектора загалом і прискорило поточну втечу банків. Спочатку паніка була зосереджена в Нью-Йорку, але зрештою поширилася на інші економічні центри по всій Америці. У спробі запобігти серії банківських банкрутств, Морган разом із Джоном Д. Рокфеллером та міністром фінансів Джорджем Кортелью надали ліквідність у вигляді десятків мільйонів позик та банківських депозитів декільком нью-йоркським банкам та трастам. У наступні дні Морган зміцнюватиме Нью-Йоркські банки, щоб надавати позики біржовим брокерам для підтримки ліквідності фондового ринку та запобігання закриття Нью-Йоркської фондової біржі (NYSE). Пізніше він також організував викуп Tennessee Coal, Iron and Railroad Company (TC&I), що належить Моргану компанія U.S. Steel, щоб урятувати одного з найбільших брокерів, який багато запозичив за допомогою TC&I фондового забезпечення. Одним із перших

сигналів про назрівання проблем став різкий стрибок процентних ставок за одноденними іпотечними кредитами, наданими NYSE. Зокрема, річні показники підскочили з 9,5% до величезних 70% того дня, коли Нікербокер закотився. За два дні він досяг 100%. NYSE вдалося залишитись відкритим головним чином завдяки Моргану, який отримав гроші від існуючих фінансових установ та промислових бегемотів. Потім Морган надав його брокерам, які були готові взяти кредит. Після кількох днів затримок Комітет із розрахунків у Нью-Йорку зібрався разом та створив групу для сприяння страхуванню сертифікатів на кредитування посередницьких установ. Вони забезпечили короткострокове зростання ліквідності, і навіть з'явилися ранній варіант віконних позик, наданих Федеральної резервної системою.

Наслідки паніки сприяли можливому розвитку Федеральної резервної системи. Відчуваючи себе ніяково через перспективу поставити своє особисте багатство, щоб стабілізувати фінансову систему, яка зробила їх багатими, великі банкіри, включаючи Моргана та інших, разом з їхніми політичними союзниками в Конгресі та Казначействі, просунути плани, щоб зробити публічним обов'язком порятунк. ринків у міру потреби. За іронією долі, прийняття цього порядку денного у вигляді закону зрештою залежати від популістських імпульсів серед політично домінуючої демократичної партії, щоб приборкати ексцеси та передбачувані зловживання з боку грошового класу та великих банкірів Уолл-стріт. Відомий як План Олдріча, після вкладу сенатора Нельсона Олдріча, цей план повинен був сформувати основу Закону про Федеральну резервну систему 1913 року і системи Федеральної резервної системи, яку він створив. Нещодавно створена Федеральна резервна система діятиме як центральний орган, здійснюючи контроль над грошовими коштами та кредитами країни і виступаючи як кредитор останньої інстанції для порятунку фінансових установ з надмірною часткою позикових коштів, неплатоспроможних та інших фінансових установ, схильних до ризику. Помічник міністра фінансів Чарльз Хемлін був першим головою, а Бенджамін Стронг – ключовий член компанії Моргана – став президентом Федерального

резервного банку Нью-Йорка – найважливішого регіонального Федерального резервного банку [57, ст. 82].

Паніка 1907 надала всі докази того, що необхідна була радикальна фінансова реформа в США. Початковий акт, прийнятий федеральним урядом, називався Актом Олдріча-Вріланда. Він був прийнятий у 1908 році. Ціль законопроекту полягала в тому, щоб діяти швидше як надзвичайна валютна операція, а не як реформа банківської справи. Завдяки Закону Олдріча-Вріланда було створено організацію під назвою «Національні валютні асоціації». Вона складалася як мінімум з 10 фінансово заможних банків та дозволяла їм випускати екстрені банкноти. Закон також призвів до створення Національної валютної комісії, дослідження якої проклали шлях до створення Федеральної резервної системи у 1913 році. Уряд вважав, що центральний банк повинен гарантувати ліквідність у періоди напруженості у вигляді регулювання грошової маси. Зокрема, ФРС переслідувала три основні цілі: виступати як кредитор останньої інстанції, служити фінансовим агентом для уряду США та виступати як центр обміну інформацією. Крім того, ФРС була створена для того, щоб допомогти Сполученим Штатам Америки у виконанні своїх функцій.

1.3 Протистояння між Морганам та Рокфеллерами та їх вплив на банківську систему.

Далі для адекватного розуміння американської політики від початку ХХ століття до Другої Світової війни краще вивчати взаємостосунки основних фінансових груп, ніж зовнішню і часто показну боротьбу між демократами та республіканцями. Зокрема, американська політика цього періоду відзначена запеклими сутичками між двома головними промислово-фінансовими групами. Ядро першої становили ділові кола, що групувалися навколо «Хаус оф Морган», а друга концентрувалася навколо потрійного альянсу Рокфеллера (нафта), Гаррімана (залізниця) і Куна-Леба (інвестиційний банк). Моргани розпочали з інвестиційного банку, згодом включивши у сферу своїх інтересів залізниця, комерційні банки, та був і виробництво. Потрійний союз Рокфеллер-Гарріман-Кун/Леб склався, коли кожен із них ще займався своїм початковим

бізнесом, але пізніше також зацікавилися комерційними банками. Найчастіше інтереси цих могутніх угруповань були протилежні. Наприклад, чи повинен Теодор Рузвельт (завжди близький до Морганів) використовувати антитрестівське законодавство, щоб розчавити «Стендард ойл», або, скажімо, слідує президенту Тафту (який перебував у дружніх стосунках з обґрунтованими в Огайо Рокфеллерами). Інтернешнл Харвестер» чи «Ю Ес Стіл»? У деяких сферах інтереси цих мастодонтів збігалися і вони діяли заодно. Так, обидві групи активно брали участь у русі за картування промисловості, яке було головною метою Національної громадянської федерації в епоху прогресистських реформ. Так само ці групи поєднали зусилля, коли домагалися створення Федеральної резервної системи.

У спільній діяльності з розробки структури Федеральної резервної системи, а потім у прощтовхуваннях відповідного закону через Конгрес «Хаус оф Морган» був, безумовно, старшим партнером. Таємна зустріч групи провідних банкірів у листопаді 1910 р. у клубі Джекія-Айленл, на якій було вироблено прототип закону про Федеральну резервну систему, відбулася на курорті, що належить Дж. І. Моргану. У перші два десятиліття у ФРС було два центри влади. Основним був керуючий Федеральним резервним банком Нью-Йорка. Рада керівників Федерального резерву у Вашингтоні займала другорядне становище. З першого дня створення центрального банку і до своєї смерті в 1928 р. керуючим Федеральним резервним банком Нью-Йорка був Бенджамін Стронг, вся ділова кар'єра якого була пов'язана з Морганом, Він працював віце-президентом «Бонкерс траст компанії», створеної Морганом для закріплення у новому прибутковому трастовому бізнесі; найближчими друзями Стронга був його наставник і сусід, впливовий компаньйон Моргана Генрі Девісон і два інших компаньйона Моргана - Дуайт Морроу і Томас Ламонт, В оточенні Моргана Стронг користувався такою довірою, що під час банківської паніки 1907 йому доручили бути особистим аудитором. П. Морган-ст. Коли йому запропонували посаду керуючого Федерального резервного банку Нью-Йорка, його сумніви розвіяв Девісон, переконавши, що той зможе керувати

Федеральним резервом, як «справжнім центральним банком... прямо із Нью-Йорку»[51, ст. 21-26].

У 1920-х роках, за трьох республіканських президентів міністром фінансів був впливовий мультимільйонер Ендрю Меллон, голова клану Меллонів, імперія якого тяглася від пітсбурзького «Меллон ношня бенк» до «Галф ойл», «Копперс компані» та «Алюмініум корпорейшн оф Америка». Більше того, котла Чарльз Еванс Х'югс навесні 1925 р. повернувся до приватної юридичної практики, Кулідж запропонував найважливішу посаду державного секретаря уолл-стрітському юристу і колишньому держсекретарю та міністру оборони Ілайхью Ругу. Коли Моргана якось виникла критична ситуація, Руг виступив його особистим повіреним. Коли Руг відхилив посаду державного секретаря, Куліджу прийнялося взяти менш яскраве світило із сузір'я Моргана – юриста з Міннесоти Френка Келлога. Заступником Келлога був Джозеф Грю, який мав сімейні зв'язки з Морганом (Дж. 1 Морган-мол. був одружений на одній з Грю), а в 1927 р. два високопоставлені діячі з кола Моргана отримали пропозицію взяти під контроль складні відносини з Мексикою та Нікарагуа.

У 1924 р. клан Моргана досяг zenіту свого політичного впливу США. Дж. П. "Джек" Морган-мол. з глибокою повагою ставився до президента Калвіна Кулідж, друга і протеже компаньйона Моргана Дуайта Морроу. Можливо, Морган був єдиним, хто бачив у президенті глибокого мислителя та мораліста. Морган писав другові: «Жоден з відомих мені президентів, крім м-ра Куліджа, не викликав у мене такого почуття віри в нашу країну та всі інститути, у нашу здатність вирішити всі проблеми»[41, ст. 125].

У 1928 р. сталося неминуче — домінування Моргана щодо грошової політики похитнулося. Бенджамін Строн, прохворівши весь рік, у жовтні помер, а його місце зайняв Джордж Харрісон, його старанно підібраний наступник. Харрісон був вірним «васалом» Морганів, але він не мав такого впливу, як у Бенджаміна Стронгаб. Правління Куліджа також йшло до завершення. Моргани опинилися на роздоріжжі. Найкращим варіантом було переконати президента порушити традицію та балотуватися на третій термін.

Але Кулідж на це не пішов, і Морганам довелося звернутися до віце-президента Чарльза Дауеса, який мав зв'язок з морганівською мережею залізниць у Чикаго. Коли він вийшов із гонки, Морганам довелося підтримати Герберта Кларка Гувера, який у 1920-х роках. за двох республіканських адміністраціях був впливовим міністром торгівлі. Гувер мав давні зв'язки з групою Моргана, хоч і не такі тісні, як Калвін Кулідж. тричі на тиждень.

Кредитно-грошова політика Бенджаміна Стронга була, по суті, політикою Моргана. Через свою лондонську філію «Морган, Гренфелл» Моргани підтримували тісні зв'язки з британським урядом та з Банком Англії. Перед Першою Світовою війною «Хаус оф Морган» був призначений фіскальним агентом міністерства фінансів Великобританії та Банку Англії. З початком війни Моргани стали монопольними постачальниками військового спорядження для Британії та Франції, а також отримали монопольне право на розміщення у США позичок цих двох країн. Моргани чимало сприяли вступу Сполучених Штатів у війну за Британії, і Бенджамін Стронг, будучи фактичним главою Федерального резерву, подвоїв фінансування військових витрат США. Після закінчення війни головною метою Стронгу стала допомога Великобританії у встановленні та нав'язуванні всій Європі нового, руйнівного за своїми наслідками золото девізного стандарту. Ідея полягала в тому, що треба повернути «Англії» — насправді союзникам та компаньйонам Моргана звичні позиції фінансового домінування, а інструментом виявився фальшивий золотий стандарт. Суто зовні це виглядало як повернення до довоєнного «класичного» золотого стандарту. Але навесні 1925 р. було відновлено довоєнний паритет, що означало безбожне завищення реального курсу фунта стерлінгів, який сильно знецінився після 1914 р. в епоху нерозмінного паперово-грошового стандарту. Британія наполягла на поверненні до довоєнного курсу, що гарантовано її експортний потенціал, але при цьому не стала стискати обсяг грошової маси, а продовжила інфляційну політику дешевих грошей. Щоб позбавити Британію від наслідків такої ексцентричної та суперечливої політики, США підіграли їй, зробивши вигляд, ніби встановився в

1925 р. в Європі золото-злитково фунтовий стандарт і справді є справжнім золотомонетним стандартом. США проводили політику інфлювання грошової маси та кредиту, щоб через інфляцію британське золото не перетекло до США, оскільки це могло зруйнувати скроєну нашвидкуруч структуру нового «золотого стандарту». Неминучим результатом цієї політики став колапс кредитно-грошової сфери в США та інших країнах, що занурив світ у депресію. Бенджамін Стровт був морганівським архітектором згубної політики інфляційного буму, приреченої до кінця неминучого краху.

Міжнародна валютна система, в 1925 р. нашвидкуруч зроблена Великобританією за допомогою групи «Хаус оф Морган», перетворилася на руїни, коли наприкінці вересня 1931 р. Британія необачно відмовилася від золото девізного стандарту. У 1931 р. Моргани безуспішно намагалися утримати Британію від цього кроку, після чого зайнялися пошуком свого місця у тому хаосі, який запанував у фінансовій сфері. До весни 1933 р., коли президентом став Рузвельт, Моргани вже махнули рукою на американську систему золотомонетного стандарту, хоча, слід зазначити, орієнтоване на Морганів керівництво міністерства фінансів, Міллс і Баллантайн, почало агітувати за відмову від золотого зрощення раніше. Але головною турботою Морганів завжди були їхні британські компаньйони і колеги, і вони сподівалися на швидке повернення до того чи іншого варіанту фіксованого валютного курсу по відношенню до британського фунта, а може, ланцюжка, і до інших основних європейських валют. Моргани хотіли якнайшвидше відновити режим фінансового інтернаціоналізму.

Але тут виявилось, що Моргани вперше з початку століття втратили ідейне лідерство у сфері кредитно-грошової політики. У розпал депресії почав складатися новий економічний і фінансовий націоналізм, спонуканий прагненням звільнити внутрішню інфляцію від вантажу міжнародних зобов'язань. У цьому русі брали участь: економісти протокейнсіанської та протомонетаристської орієнтації, що відмовляються позбутися депресій за допомогою інфляційної федеральної політики, фермерські та агропромислові

групи, з початку 1920-х років. що домагалися зростання сільськогосподарських цін, промисловці, що поставили товари для роздрібного ринку, які мріяли за допомогою державних витрат підняти купівельну спроможність споживачів. Таким чином, у січні 1933 р. впливові ділові групи створили Національний комітет (якщо повністю, то Національний комітет з відновлення рівня цін і купівельної спроможності), що поставив за мету з допомогою урядових заходів «рефлювати» ціни, тобто. повернутися до рівня цін 1929 р. і позбутися золотого стандарту, щоб уряд міг без перешкод випустити достатню для досягнення цього співу кількість нерозмінних паперових грошей. Ініціаторами створення Національного комітету були Вінсент Бендікс, голова «Бендикс авіейших», та генерал Роберт Вуд, голова мережі магазинів роздрібної торгівлі «Сірз енд Роубек». Незабаром до них приєдналися Френк Вандерліп, колишній президент «Нешіл сіті бенк Нью-Йорк» — флагманського банку рокфеллерівської групи Джеймса Ренд-мол., президент «Ремінгтої рэнд компанії», виробник друкарських машинок і побутової та конторської техніки; Лессінг Розенвальд, головний акціонер «Сірз енд Роубек»; Семюел Фелс, виробник «Фелс нефтя»; Філіп Ріглі, глава «Вільям Джей Ріглі компанії»; О.Л. Корд із автомобільної компанії «Корд»; Вільям Макавені, президент «Гудзон мотор компанії»; Р.Є. Вурлітер, виробник музичних інструментів; Фредерік Фрезер, голова ради директорів «Дженерал бенкінг компанії», а також численні лідери фермерського руху: Фред Сексаузр, президент Кооперативної асоціації спілки власників молочних ферм; Едвард О'Ніл, голова Американської федерації фермерських бюро та Луїс Тебер, голова «Нешія Грейндж». Слід зазначити, що продукція нафтопереробних заводів Рокфеллера також надходила головним чином роздрібний ринок.

Особливо впливовою фігурою в проведенні Нового курсу і в демократичній партії був і є недооцінюваний істориками Аверелл Гарріман, син дуже великої і багатой сім'ї та давній ворог Морганів. Гарріман був одним із центральних діячів у дуже впливовій агенції, створеній для проведення політики Нового курсу, — Консультативній раді при міністерстві торгівлі, що служила для

зв'язку з фінансовими та промисловими колами, що підтримували Новий курс. Іншою важливою фігурою в цій раді був Сідіс Вейнберг з «Голдман, Сакс». Гілка сім'ї Рузвельтів, яка дала Америці президента Франкліна Рузвельта, проживала в Гайд-Парку і завжди керувала демократичною партією та дружніми спілками з сусідами по Гудзон-Вейлі — Асторами та Тарріманами. А інша гілка сім'ї Рузвельтів, яка мешкала на березі Узгричного затоки, підтримувала республіканців і товаришувала з Морганам.

Далі, на самому початку правління адміністрація Рузвельта привела в області фінансової політики два фатальних рішення. Перше, революційне, було прийнято у квітні. Америка вийшла із золотого стандарту, майже все, що належало американцям, було конфісковано і передано в розпорядження Федерального резерву, експорт золота був заборонений, а долар був девальвований до 35 частки за унцію золота. Цим рішенням була виконана майже вся програма та перетворень, заламана в Національному комітеті. Але на той час банківська криза навіть Морганів переконав у необхідності відмовитися від золотого стандарту. Компаньйон Моргана Рассел Леффінгвелл, який мав вплив на демократичну партію, переконав Рузвельта в необхідності уникнути золотого стандарту і девальвувати долар, і Джек Морган аплодував цьому рішенням.

Головним теоретиком інфляційністів, який відійшов від колишніх ідеалів стабільної валюти професор Єльського університету Ірвінг Фішер (інтелектуальний попередник Мілтона Фрідмена, який проголосив Фішера «найбільшим економістом ХХ століття»), який простодушно вважав, що рівень цін був стабільним, отже, ніякої інфляції не було і можна було не побоюватися краху, що гримає, Рузвельт звернувся до Фішера за порадою, і той настійно рекомендував відмовитися від золота і девальвувати долар. Коли Рузвельт поставив на відмову від золота, захоплений Фішер звернувся до своєї дружини: «Тепер я впевнений, наскільки взагалі можна хоч у чомусь бути впевненим, що ми швидко виберемося з цієї депресії. Сьогодні я найщасливіша людина на світі».

На Всесвітній економічній конференції велися довгі дискусії, американці та англійці говорили про маргінальний варіант «золотого стандарту», коли на внутрішніх ринках не буде в обігу ні злитків, ні монет, а золото використовуватиметься лише в міжнародних розрахунках, передбачаючи контури системи, яка буде встановлена після війни Бреттон-Вудськими угодами. Видячи небажання США йти на будь-які поступки, делегати наприкінці червня прийняли беззубу декларацію, в якій висловлювалося побажання, щоб США згодом повернулися до понівеченого золотого стандарту, і водночас приймалося невизначене зобов'язання спільно протидіяти валютним спекуляціям.

За всіх слабкостей цієї декларації вона давала надію на стабілізацію, а тому отримала підтримку з боку Спрегі, Варбурга та голови американської делегації Раймонда Моулі, помічника державного секретаря та головного ідеолога Нового курсу. У лавах президентської адміністрації угоду схвалили Дуглас, Барух та Дін Ачесон, заступник міністра фінансів. Ачесон, учень орієнтованого на Моргана юриста Генрі Стімсона та його вашингтонського партнера по адвокатській фірмі Гаррі Ковінгтона, був директором контрольованої Гугенхейм корпорації «Кеннкотт коп-пер» 30 червня він надіслав Рузвельту погоджену декларацію, підкресливши, що в результаті червневого падіння курсу долара курс фунта зріс до 4,40 дол., суттєво вищий за курс, на якому наполягав Рузвельт - 4,25 дол. за фунт. Однак 1 липня Рузвельт приголомшив Моулі, делегатів і всіх, хто підтримав угоду: він просто відкинув декларацію, прямо заявивши, що США потрібен час, щоб «зусилля, які ми намагаємося підняти рівень цін, могли... принести плоди». Але, додавши до несправедливості образу, Рузвельт 3 липня направив зарозуміле і зарозуміле послання Лондонській конференції, яке справило ефект бомби, що розірвалася. Рузвельт відкинув саму ідею валютної стабілізації як «привабливу оману». Зокрема, проголосив він, «на місце старих ідолів про міжнародних банкірів приходить планування національного грошового обігу», що забезпечить стабільність рівня цін. Коротше кажучи, Рузвельт публічно заявив про

прихильність до ідей Фішера і Національного комітету, які відстоювали чисто паперові гроші, інфляцію і радикальну «рефляцію» цін. До кінця 1930-х років. ідея стабільних обмінних курсів чи міжнародного фінансового порядку зійшла зі сцени, а на порядку денному залишилися лише валютний націоналізм, валютні блоки та економічні війни [45, ст. 93-97].

1.4 Велика депресія.

Наступний етап історії банківської системи є Велика депресія. Великобританія, США та інші країни могли б зустріти депресію або, як кажуть у наші дні, рецесію, що вразила світову економіку в 1929 р., так само, як вони це робили раніше за умов класичного золотого стандарту. Якщо говорити коротко, можна було визнати, що політика, що породила інфляційний бум, була безрозсудна, а отже, треба запустити механізм рецесії, який відновить ефективність вільної ринкової економіки. Іншими словами, можна було змиритися з необхідністю ліквідувати помилкові інвестиції, позбутися явно нежиттєздатних банків та пройти через період дефляційного стиснення грошей, цін та кредиту. Вчини вони так, їм довелося б пережити жорсткий і малоприємний, але нетривалий період спаду і виходу з рецесії. Якщо держава не втручається, рецесія зазвичай за 12-18 місяців зживає себе і починається стадія економічного піднесення. Але США, Британія та інші країни потрапили під чарівність ідеї дешевих грошей. Якщо інфляційна експансія банківського кредиту завела світ у це болото, отже, щоб вибратися звідси, треба діяти у тому напрямі ще рішучіше. Це інфляційне, «протокейнсіанське» божевілля, а також зусилля держави, спрямовані на запобігання дефляції, перетворили те, що могло б виявитися недовгим і суворим спадом, у затяжну стагнацію, що супроводжувалася безпрецедентно високим безробіттям, з якою покінчила лише Друга світова війна.

Всупереч існуючому монетаристському міфу, що у 1929-1933 рр. Федеральний резерв цілеспрямовано скорочував грошову масу, США, як і Великобританія, намагаючись вибратися з рецесії за допомогою інфляції. Федеральний резерв проводив інфляційну політику частково переслідуючи

внутрішні цілі, частково щоб допомогти Великобританії. Протягом тижня великого біржового краху - останнього тижня жовтня 1929 - Федеральний резерв, точніше кажучи Джордж Харрісон, подвоїв портфель державних цінних паперів і перерахував на 200 млн дол. векселів банків-членів ФРС. За один тиждень Федеральний резерв збільшив банківські резерви на 300 млн дол., щоб запобігти колапсу ринку акцій і дати нью-йоркським банкам можливість перевести на себе кредити брокерам, сплати яких вимагали небанківські кредитори. Запереченням Роя Янга з Ради управляючих Федерального резерву, Харрісон запевнив Нью-Йоркську фондову біржу, що він «готовий надати всі необхідні кошти, які можуть знадобитися»[42, ст. 278-279]. У грудні міністр Меллон зі звичайним для себе оптимізмом заявив, що «достатньо кредиту», а президент Гувер, звертаючись 5 грудня до з'їзду бізнесменів, привітав країну з тим, що в неї є така чудова Федеральна резервна система, яка зуміла врятувати банки, що похитнулися, відновила довіра та, знизивши відсоткову ставку, забезпечила достаток кредиту.

На початку 1930 р. Федеральний резерв запустив програму здешевлення кредиту, і протягом року знизив ставку переобліку векселів з 4,5 до 2%. Ставки з позик до запитання і з акцепту векселів також знижено. Федеральний резерв закупив державних облігацій на 218 млн дол., збільшивши резерви банків-членів більш ніж 100 млн дол. Але через банкрутства банків наприкінці 1930 р. обсяг грошової маси не збільшився. Інфляційні були незадоволені. Наприкінці жовтня «Бізнес уїк» (у той час, як і в наші дні, що був рупором «освічених» ділових кіл) вибухнув звинуваченнями на адресу «цефляціоністів», які знову опинилися «на коні». А ось Паркер Вілліс у редакційній колонці в «Нью-Йорк Джорнея оф коммерс» уїдливі вказав, що банкрутство банків — результат політики дешевих грошей, що проводиться Федеральним резервом, що заважає «розчищенню ринків». Вілліс зазначав, що країна страждає через те, що величезний капітал заморожений у збиткових заводах, будинках тощо. і що позбавитися депресії вдасться лише після того, як цим безперспективним проектам буде дозволено «ліквідуватися».

В умовах класичного золотого стандарту заходи щодо виходу з такої кризи дуже прості: потрібно посилити грошову політику, різко підвищивши відсоткову ставку, щоб золото та іноземний капітал не йшли з Англії або повернулися назад. У разі подібної кризи в умовах класичного золотого стандарту банк піднімав ставку до 9-10% і не знижував її до закінчення кризи. Але в нових умовах прихильність Банку Англії до політики дешевих грошей виявилася настільки міцною, що від абсурдно низькою ставки 2,5% на середину липня, коли почалася криза, вона поступово до кінця липня підняла її до 4,5%, і ця низька ставка протрималася до чорної неділі, що припала на 20 вересня, коли Англія відмовилася від того самого золотодевізного стандарту, який вона так недавно нав'язала всьому світу. Але замість стиснути кредит, Банк Англії продовжував політику накачування економіки грошима. За останні два тижні липня Банк Англії придбав державних цінних паперів майже на 115 млн. дол.

В підсумку, світ поринув у валютний хаос: нерозмінні паперові гроші, регулярні девальвації, валютний контроль і ворогуючі валютні та торгові блоки, і все це на тлі протекціоністських обмежень торгівлі. Ці ворогуючі блоки зіграли важливу, хоч і не часто згадувану роль в створення умов для Другої світової війни. Ця тенденція до валютного та економічного націоналізму особливо погіршилася у 1933 р., коли США, останній бастион золотомонетного стандарту, девальвували долар і відмовилися від золотого стандарту. Та гілка сім'ї Рузвельтів, яка подарувала країні президента Франкліна Рузвельта, завжди була близька зі своїми сусідами Асторами та Гарріманами, а американська політика від початку ХХ ст. була відзначена запеклим фінансовим та політичним суперництвом між Морганамі, з одного боку, та угрупованням Гарріман, Рокфеллерів та Куна-Леба, з іншого. Відповідно, перші роки Нового курсу були відзначені всебічною регулярною облогою «Хаус оф Морган», що завершилася ухваленням закону Гласса-Стігалла, який заборонив поєднання функцій комерційного та інвестиційного банку під дахом однієї організації. Якщо 1920-ті гг. епоха республіканських адміністрацій була відзначена домінуванням Морганів, то перші роки Нового курсу пройшли під знаком

союзу Гарріманов, Рокфеллерів, фермерських об'єднань, виробників срібла та промислових галузей, що працюють на роздрібного споживача (автомобілі, друкарські машинки тощо). Усі ці групи об'єдналися навколо програми інфляційної політики та економічного націоналізму. Коли, прагнули відновлення стабільності валютних курсів, британці за підтримки Морганів скликали у Лондоні в 1933 р. Всесвітню економічну конференцію, президент Рузвельт під впливом блоку інфляційних та економічних націоналістів в останню хвилину пустив все на дно. Морганів громили всередині країни та за кордоном.

Тільки 1936 р. завдяки заступництву Нормана Девіса, провідного банкіра Моргана і водночас давнього друга Рузвельта, і Расселла Леффінгвелла, моргановського компаньйона і впливового демократа, Моргани почали відновлювати політичний вплив. Символом повернення Морганів стало прийняття у вересні 1936 р. Тристоронньої валютної угоди, яка частково відновила стабільність обмінних курсів між долларом, франком і фунтом, до якого невдовзі приєдналися Бельгія, Голландія та Швейцарія. Ці угоди і той факт, що в галузі міжнародних розрахунків доллар зберіг розмір на золото за курсом 35 дол. за унцію (золотозлитковий стандарт), створили умови для відновлення до кінця Другої світової війни нового золотодевізного стандарту. Провідну роль у відновленні золотодевізного стандарту зіграли Моргани, а головним діячем цього процесу був Норман Девіс, очолював морганівську Раду із зовнішньої політики, Особливістю нової інфляційної «Бреттон-Вудської» системи було те, що вона базувалася не на фунті стерлінгів, а на доларі. Крім того, ця інфляційна система, прикриваючись престижем золота, проіснувала набагато довше, ніж британська витівка, і остаточно розвалилася лише наприкінці 1960-х років.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Підсумувати цей розділ можна наступним чином: у перші частині першого розділу ми чітко розібрали, як створювалась банківська система США. І на початку свого шляху, як тільки країна отримала незалежність від Англії, у неї було кілька невдалих моментів. Хороший приклад цього – це двох металева система, яка перейнялась ще з колоніальних часів Англії і, як наслідок, дія закону Коперника. Плюс не самий вдалий Перший Банк Сполучених Штатів, який досить скоро довелося зняти з місця центрального банку. Але позитивна тенденція руху була, не в останню чергу завдяки Роберту Моррісу. Плюс можна додати першу емісію банкнот, які хоча йшли з переміним успіхом, але в майбутньому паперові гроші закріпились, як основний засіб розрахунку, витіснивши металеві гроші.

Якщо підсумовувати уже епоху від XIX до середини XX століття, то тут панувала еліта фінансового суспільства США, а саме згрупування Моргана, Рокфеллера, Куна і Леба, домоглися до створення Федеральної резервної системи США, яка до сих пір успішно функціонує, дає національним банкам координовано інфлювати паперову грошову масу, не ризикуючи викликати при цьому негайну компенсацію зі сторони вкладників. І навіть не зважаючи на хаос, викликаний Великою депресією, банківська система штатів оправилась і відчуває себе досить непогано.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ США

2.1 Федеральна резервна система, як основний контролюючий орган банківської системи США

Сучасна банківська система Сполучених Штатів розподіляється на три рівні. Перший рівень представляє собою Федеральну резервну систему (ФРС); другий рівень — це комерційні банки; третій рівень включає в себе кредитні союзи.

Федеральна резервна система включає Раду управляючих, дванадцять федеральних резервних банків (ФРБ), Комітет з операцій на ринку, Федеральна консультативна рада і апарат [1]. ФРС США має децентралізовану структуру з диверсифікованою системою наглядових органів, які несуть консолідовану відповідальність за проведення грошово-кредитної політики, за стабільність функціонування фінансових ринків та стійкість розвитку банківської системи загалом. Розглянемо основні елементи структури ФРС США більш докладно.

1. Рада управляючих. Рада керівників ФРС є стрижнем банківської системи США. Він «встановлює дисконтні відсоткові ставки, які пропонують федеральні резервні банки; резервні вимоги щодо депозитних операцій; затверджує типи позичок, що видаються ФРБ, виконує окремі функції регулювання діяльності кредитних організацій, зокрема, керує питаннями злиття банків, створення нових банків, здійснює нагляд за діяльністю іноземних банків, розташованих на території США. Цей незалежний орган, розташований у Вашингтоні, має статус федерального урядового агентства. До його складу входять 7 членів, яких призначає президент США на 14-річний термін і схвалює сенатом Конгресу. Щоб уникнути ситуації, коли один президент США призначає надто багато членів правління, їхні повноваження починаються та закінчуються у різні моменти часу. Голова ФРС призначається президентом чотири роки.

2. Федеральні резервні банки. У ФРС США входить 12 федеральних резервних банків (ФРБ), філії яких розташовані у 25 містах країни. Кожен резервний банк має свою власну раду, що складається з 9 директорів, які не є службовцями цього банку. Банки – члени федеральної резервної системи США обирають директорів про класів «А» і «В», рада керівників ФРС – директорів класу «С». Три директори класу «А» представляють інтереси банків, решта – інтереси місцевої бізнес-спільноти, споживачів, некомерційних організацій. Директори кожного резервного банку здійснюють контроль за операціями свого банку (при остаточному контролі ради управляючих ФРС). ФРБ отримують дохід, використований покриття власних витрат, від інвестицій у цінних паперів і валюту, і навіть від відсотків з позик банкам. Щорічно фінансові звіти ФРБ перевіряються громадським аудитором, а прибуток за вирахуванням затверджених витрат перераховується до бюджету США.

3. Комітет з операцій на ринку. Комітет з операцій на відкритому ринку займається купівлею та продажом федеральних боргових зобов'язань та цінних паперів казначейства США. Засідання комітету проводяться вісім разів на рік. Там члени комітету обговорюють поточну економічну ситуацію, можливі варіанти її розвитку, напрям грошово-кредитної політики. До комітету входять сім членів ради керуючих та президенти п'яти резервних банків, один з яких обов'язково є президентом федерального резервного банку Нью-Йорка. Президенти інших банків працюють у комітеті протягом року поперемінно, призначаються першому засіданні на рік. «Неголосуючі» президенти ФРБ мають право бути присутніми на засіданнях, а також брати участь в обговореннях.

4. Федеральна консультативна рада і апарат. Спочатку консультативна рада була створений Радою управляючих для отримання інформації та відгуків від банківських установ (ощадних і кредитних установ і кас взаємодопомоги) та кредитних союзів. В останній час його членський склад розширився і став включати загальні банки. Вони надають Раді управляючих інформацію з перших рук про економіку, умови кредитування та інші питання.

У поправці до Закону про Федеральну резервну систему США від 1977 р. зазначено дві основні цілі фінансової політики США: стимулювання виробництва та зайнятості; підтримання "стабільних" цін [19].

Оскільки економіка розвивається циклічно, обсяг виробництва та рівень зайнятості періодично виявляються вищими або нижчими за прогнозований на довгостроковий період тренд. Незважаючи на те, що грошова політика не може впливати на виробництво або зайнятість у довгостроковому періоді, у короткостроковій перспективі це їй під силу. Наприклад, коли попит на промислову продукцію скорочується і настає рецесія, ФРС може стимулювати економічне зростання і допомогти економіці наблизитися до довгострокових рівнів виробництва за допомогою зниження відсоткових ставок. Тому в короткостроковій перспективі ФРС вживає заходів до стабілізації економіки, наводячи рівні виробництва та зайнятості у відносну відповідність із прогнозованими темпами економічного зростання. Однак слід враховувати, що послідовні спроби прискорити темпи економічного зростання, вивівши їх за межі довгострокових рівнів, вплинуть на фактори, що обмежують продуктивність, результатом чого стане більш висока інфляція, що не супроводжується довгостроковою перспективою зниженням рівня безробіття або збільшенням обсягу випуску продукції. Інфляційний тиск негативно впливає на економіку, оскільки, з одного боку, сприяє зростанню відсоткових ставок за довгостроковими кредитами, з іншого – створює ситуацію невизначеності для бізнесу та споживачів, суттєво ускладнюючи довгострокове планування. Крім того, високий рівень інфляції спотворює сенс економічних рішень, призводячи до довільного підвищення чи зниження норми прибутку після сплати податків у різних галузях економіки. Отже, забезпечення цінової стабільності одна із головних цілей ФРС. Хоча грошова політика не може змусити економіку розвиватися швидше, ніж дозволяє потенціал довгострокового зростання, або знизити рівень безробіття в довгостроковій перспективі, проте вона здатна стабілізувати ціни в масштабах тривалих часових періодів. Через те, що ФРС може впливати на середні темпи інфляції в

економіці, ряд експертів, а також деякі члени Конгресу, наголошують на необхідності визначати цілі монетарної політики в рамках завдання підтримки стабільності цін. Проте коливання рівнів виробництва та зайнятості також коштують населенню дуже дорого. Насправді ФРС доводиться контролювати як інфляцію, так й темпи зростання економіки короткостроковому періоді.

Дві основні цілі, що переслідуються ФРС, як правило, суперечать один одному. Одне з протиріч виникає під час вирішення питання у тому, яка мета має першочергове значення у час часу. Наприклад, припустимо, що в період рецесії ФРС вживає заходів, спрямованих на запобігання надмірному підвищенню рівня безробіття. Короткострокові успіхи в цій галузі можуть призвести до довгострокових проблем, якщо грошова політика надто довго буде спрямована на стимулювання зайнятості, оскільки це призведе до підвищення інфляційного тиску. Тому для ФРС дуже важливо знаходити баланс між короткостроковими завданнями стабілізації та довгостроковою метою підтримки низького рівня інфляції. Досягнення цілей фінансової політики сприяє виконання ФРС США низки функцій [2].

1. Емісія грошей. ФРС випускає обіг банкноти Федеральної резервної системи, тобто. паперові гроші, які використовуються в американській грошовій системі.

2. Формування та зберігання резервів. ФРС встановлює резервні вимоги. Їх розмір визначається величиною залишків на поточних рахунках, які банки повинні мати у резервах. Федеральні резервні банки приймають від банку або ощадної установи у формі вкладів ту частину резервної вимоги, яка перевищує запас готівки, що зберігається в самому банку або ощадному закладі.

3. Видача кредитів банкам та ощадним установам. ФРС США кредитує банки та ощадні установи, стягуючи за це відсоток, званий обліковою ставкою. У критичних фінансових ситуаціях ФРС виступає для банківської системи країни як останній кредитор.

4. Виконання ролі фіскального агента. ФРС виступає як фіскальний агент федерального уряду. Держава отримує величезні суми від оподаткування, але

несе такі ж великі витрати, і, крім того, випускає і погашає свої облігації. Для цих операцій держава використовує інститути ФРС.

5. Нагляд. ФРС здійснює нагляд за діяльністю банків, що входять до неї. Для цього періодично проводяться перевірки цих банків для того, щоб визначити їхню рентабельність, переконатися у виконанні ними розпоряджень і правил, виявити сумнівні операції та випадки шахрайства.

6. Контроль за пропозицією грошей. ФРС несе повну відповідальність регулювання грошового пропозиції, але це, своєю чергою, дозволяє впливати на відсоткові ставки. Основне завдання ФРС полягає у такому управлінні грошовим обігом, щоб пропозиція грошей завжди відповідала потребам економіки. Це завдання передбачає приведення наявної кількості грошей у відповідність з високими та зростаючими рівнями виробництва та зайнятості за відносно стабільного рівня цін.

Важливо розуміти, що ФРС є самостійною та автономною, тобто, робить свою діяльність незалежно від чинної влади. Надання широкої автономності ФРС при прийнятті рішень поєднується з підзвітністю та контрольованості діяльності, яка має відбуватися у законодавчо обумовлених рамках. Відповідно до закону про Федеральний резерв, ФРС щорічно звітує перед палатою представників Конгресу США, двічі на рік — перед банківським комітетом Конгресу США.

Діяльність банків ФРС щонайменше щорічно проходить аудит Рахункової палати США (англ. Government Accounting Office) чи великих незалежних аудиторських фірм національного рівня. Прийнята 1978 року поправка до закону про «Бухгалтерію та аудит» 1950 року регулює діяльність аудиторів. Так, аудити, що проводяться у ФРС, не включають розгляд дій та рішень, пов'язаних з монетарною політикою (у тому числі операцій із банківськими позиками) та будь-яких інших транзакцій, авторизованих FOMC. Аудитори також перевіряють операції ФРС на ринку, транзакції з іноземними урядами, банками та інші фінансовими організаціями. У 1993 році Рахункова палата США звернулася до Конгресу США з проханням зняти обмеження зі своїх

аудиторських повноважень, але Конгрес відповів відмовою. У 2009 році конгресмен Рон Пол ініціював законопроект HR 1207 («Закон про прозорість Федерального Резерву»), який ставив за мету проведення одноразового повномасштабного аудиту ФРС до кінця 2010. 25 липня 2012 року законопроект був схвалений з деякими поправками Палатою Представників з рахунком голосів 327 «за» та 98 «проти». Для остаточного ухвалення закону він має отримати підтримку в Сенаті, при цьому обидві палати мають дійти консенсусу щодо змісту закону.

Основною функцією ФРС є регулювання грошового звернення відповідно до потребами економіки, тобто, здійснення кредитно-грошової політики. Основними методами кредитно-грошової політики ФРС є: зміна облікової ставки, операції у відкритому ринку, зміна норми резервування. При здійсненні цих операцій ФРС США не тільки реалізує свою кредитно-грошову політику, а й сприяє комерційним банкам у підтримці на необхідному рівні їхньої ліквідності, тобто здатності своєчасно виконати свої зобов'язання перед клієнтами - як юридичними, так і фізичними особами.

1. Зміна облікової ставки. ФРС проводить регулювання грошового звернення у процесі здійснення кредитної політики, що виражається у кредитній експансії чи кредитної рестрикції. Кредитна експансія ФРС збільшує ресурси комерційних банків, які в результаті кредитів, що видаються, збільшують загальну масу грошей в обігу. Кредитна рестрикція тягне у себе обмеження можливостей комерційних банків з видачі кредитів і цим по насичення економіки грошима. Інструментами кредитної експансії чи кредитної рестрикції є облікова ставка ФРС США. Офіційна облікова ставка – це відсотки за позиками, які ФРС використовує при кредитуванні комерційних банків. Визначення розміру облікової ставки - один з найважливіших аспектів кредитно-грошової політики, а зміна облікової ставки є показником змін у сфері кредитно-грошового регулювання.

Облікова ставка зазвичай визначається очікуваним рівнем інфляції й те водночас на останній великий вплив. Коли ФРС має намір пом'якшити чи

посилити кредитно-грошову політику, вона знижує чи підвищує облікову ставку. ФРС може встановлювати одну або кілька ставок за різними видами операцій або проводити процентну політику без фіксації процентної ставки. Процентні ставки ФРС є мінімальними ставками, за якими вона здійснює свої операції. ФРС використовує відсоткову ставку для на ринкові відсоткові ставки з метою здійснення обраної політики. Облікова ставка може переглядатися залежно від економічної ситуації в країні. ФРС регулює загальний обсяг кредитів, що видаються нею, відповідно до прийнятих орієнтирів єдиної державної грошово-кредитної політики. Підвищення офіційних ставок скорочує можливості комерційних банків отримати ресурси для кредитування, що тягне у себе скорочення грошової маси. Зниження офіційної облікової ставки діє у зворотному напрямку. Відсоткові ставки ФРС необов'язкові для комерційних банків у сфері їх кредитних відносин зі своїми клієнтами та іншими банками, проте рівень офіційної облікової ставки є для комерційних банків орієнтиром при проведенні кредитних операцій.

2. Операції на ринку. Під операціями на відкритому ринку мається на увазі купівля-продаж ФРС США державних цінних паперів, насамперед облігацій та інших зобов'язань. Емітентом цінних паперів є уряд США, ФРС ж грає роль головного дилера та агенту з обслуговування державного боргу. Операції з цінними паперами проводять велику кількість офіційних дилерів, ролі яких виступають комерційні банки. Якщо ФРС купує цінних паперів у комерційних банків, вона переказує гроші з їхньої кореспондентські рахунки; в такий спосіб збільшуються кредитні можливості банків. Вони починають видавати позички, які у формі безготівкових реальних грошей входять у сферу грошового обігу, а за необхідності – трансформуються у готівку. Якщо ФРС продає цінних паперів, то комерційних банків оплачують таку покупку зі своїх кореспондентських рахунків, цим скорочуючи свої кредитні можливості, пов'язані з емісією грошей. Досвід США свідчить, що наявність широкого ринку державних цінних паперів дозволяє:

- 1) здійснити уряду запозичення через ФРС тимчасово вільних грошей у комерційних структур, комерційних банків та населення;
- 2) зменшити інфляційне фінансування дефіциту державного бюджету;
- 3) використовувати державні цінні папери для проведення ФРС кредитної політики та регулювання загальної маси грошей в обігу;
- 4) підвищити надійність комерційних банків, що формують свої активи шляхом придбання гарантованих державою цінних паперів.

3. Зміна норми резервування. Цей інструмент є досить грубим і застосовується досить не часто, коли раніше розглянутих регуляторів недостатньо. Практично зміна нормативу резервів впливає всю банківську систему загалом. Якщо всі банки системи точно дотримуються вимоги величини резервів, то зміна нормативу резервів робить їх одночасно або резервно-надмірними (при зменшенні нормативу), або резервно-дефіцитними (при збільшенні нормативу). Оскільки всі банки в цих умовах поведуться однаково, може здатися, що через практику проведення чеків через резервні вклади, банківська система в цілому не буде примножувати гроші. Насправді, ефект мультиплікації зберігається. Покажемо на прикладі.

Допустимо, вихідний норматив становив 10%. У результаті 1000 тис. дол. поточних рахунків банківська система мала потрібний резерв 100 тис. дол. З метою збільшення пропозиції грошей ФРС знижує норматив резерву до 8%. Наразі банківська система має надлишок резервів у 20 тис. дол. по відношенню до вихідної величини поточних рахунків. Надлишок банківських резервів знижує відсоток над ринком федеральних фондів. Оскільки резервні вклади у ФРС не приносять комерційним банкам відсотків, їм залишається єдиний шлях збільшення доходу - багаторазове розширення активів, що «заробляють», наскільки дозволяють надлишкові резерви при новому нормативі. Саме примножування зростання активів дозволяє банкам збільшити дохід, незважаючи на зниження відсотка за ними. З метою збільшення обсягу активів, що «заробляють», банки пропонують кредити домашнім господарствам (і бізнесу) під менший відсоток, зацікавлюючи їх тим самим у розширенні позик.

Або припустимо, що банки збільшили розміри кредитів на 100 тис. дол., що відбивається у відповідних змінах активів і пасивів як банків, і домашніх господарств. Але за нового нормативу 20 тис. дол. надлишкових резервів дозволяють банкам збільшити розмір пасивів на 250 тис. дол. Тому банки починають скуповувати через дилерів казначейські зобов'язання у домашніх господарств. Підвищення попиту зобов'язання підвищує їх ціни і знижує дохідність рівня відсотка по кредитах. Практично обидва процеси йдуть одночасно - розширення кредитних операцій та придбання зобов'язань. Дилери спрямовують попит на зобов'язання до домашніх господарств. Оскільки дилери фактично перепродують зобов'язання на 150 тис. дол., резервні рахунки комерційних банків одночасно зменшуються (при обліку чека банку) та збільшуються (при обліку чека дилера) на 150 тис. дол. Через війну сума резервів залишається незмінною, а сума поточних рахунків (і вкладів домашніх господарств) сягає величини 1250 тис. дол., коли він 100 тис. дол. резервів відповідають новим нормативом. Цікаво, що капітальні рахунки ні банків, ні домашніх господарств не змінюються. Механізми впливу підвищення нормативу резервів зменшення пропозиції грошей діють аналогічним чином.

2.2 Особливості банків США, спектр послуг та їх ліквідність.

Основні фінансові ресурси банківської системи США зосереджено у комерційних банках. Їхня діяльність переважно пов'язана з кредитуванням, причому більшість кредитів припадає на іпотечні цілі. Приблизно 2/3 є банками штатів (діють відповідно до законодавства штатів), інші ж є національними банками, діють відповідно до федеральним законодавством.

Банківський сектор США може надавати такі спектр послуг:

1. Відкриття розрахункового рахунку. Ощадний рахунок (saving account) дозволить зберігати гроші, накопичувати та отримувати відсотки від розміщених на ньому сум. Ощадний рахунок – це довгостроковий депозит. Дуже часто виведення грошей не може бути здійснене миттєво, як із розрахункового рахунку.

При відкритті розрахункового рахунку можна замовити дебетову банківську картку однієї з трьох найбільших платіжних систем: VISA, MasterCard, American Express. Розрахунковий рахунок буде прив'язаний до цієї картки, за допомогою якої виконуються всі фінансові операції.

Порівнявши тарифи кількох банків, можна вибрати з них найкращий. У кожному банку комісії за відкриття та обслуговування рахунків, випуск карток та фінансові операції (наприклад, міжбанківські перекази чи конвертація) будуть різними. Ще варто порівняти терміни виконання платежів, отримання готівки та інші показники. Студенти можуть звернутися до Міжнародного студентського офісу свого коледжу і запитати, чи пропонуються студентам якісь особливі умови на обслуговування в конкретних банках.

2. Чеки. У дуже поширена система безготівкових розрахунків чеками. При купівлі-продажі чогось або під час надання платних послуг покупець чи клієнт виписує чек продавцю чи виконавцю послуги. У свою чергу, одержувач чека може його перевести в готівку.

Схема ось у чому. Власник рахунку в американському банку може замовити собі чекову книжку, яку можна використовувати за безготівкових розрахунків. Чекова книжка містить у собі обов'язкову інформацію: номер рахунку, код банку, ім'я власника та її персональну інформацію. По суті, чекова книжка, як і банківська картка, прив'язується до певного банківського рахунку. При оплаті товару чи послуги власник чекової книжки заповнює чек, підписує його та вказує суму (вартість). Щоб отримати гроші за цим чеком, одержувач:

1) звертається до банку, в якому відкрито рахунок та видано чекову книжку;

2) пред'являє підписаний чек.

Вказана сума знімається з рахунку та видається одержувачу. Особливість цієї системи в тому, що дуже часто банк не видає відразу запитовану суму готівкою, а зараховує її на рахунок одержувача і лише потім переведення в готівку її.

3. Кредити і кредитні карти. Кредити вже давно щільно увійшли до життя американців. Використання кредитних продуктів для різних потреб дуже зручно. Все завдяки нескладній процедурі отримання та невеликим відсотковим ставкам. Але іноземцеві доведеться витратити якийсь час і докласти певних зусиль, щоб отримати свій перший американський кредит. Перше, що потрібно для цього, мати номер соціального страхування (далі – SSN). Номер соціального страхування видається тим, хто має право працювати біля США і зобов'язаний сплачувати податки з доходів. Для найманих працівників тут усе простіше. Роботодавець підготує всі необхідні отримання картки соціального страхування документи. А для студентів є інша можливість – робота при камбузі або оплачувані стажування. Отримавши SSN, можна звернутися в один або два банки та подати заявку на отримання кредитної картки. Вибирати банк варто виходячи з запропонованих процентних ставок та інших умов. Щоб збільшити шанси на отримання кредитної картки, особливо для студентів та тих, хто вперше звертається до американського банку за цією послугою, можна замовити так звану захищену або застраховану кредитну картку (secured credit card). Це кредитна картка, яку клієнт сам страхує своїм депозитом. Тобто, клієнт вносить за картку певну суму страхового депозиту. Кредитний ліміт за карткою, що випускається, буде дорівнює сумі цього депозиту. Якщо раптом позичальник не зможе сплатити заборгованість, депозит буде списаний у рахунок боргу. Кредитна картка – перший кредитний продукт, який може розраховувати іноземець. До того ж, правильне, розумне та активне її використання допоможе побудувати хорошу кредитну історію. Вона необхідна для звернення за більш серйозними позиками (купівля машини чи нерухомості). Також у США популярні споживчі кредити та покупки. Але здебільшого отримати їх буде складно без сформованої кредитної історії.

У кредитній історії є такий показник, як рейтинг платоспроможності. Він розраховується в балах від 300 до 850. Чим вищий бал, тим вищий рейтинг позичальника. Він збільшується або зменшується в міру використання кредитних карток та інших продуктів. Важливо знати, що під час укладання

багатьох угод (купівля у кредит, оренда нерухомості та інші) кредитна історія та рейтинг платоспроможності перевіряються, а під час перевірки цього рейтингу він трохи знижується. Що частіше його перевіряють, то нижче він падає. Це пов'язано з тим, що клієнт стає потенційно менш платоспроможним для потенційних кредиторів. Адже платежі щодо майбутньої угоди ляжуть на його плечі. Але цей факт мало позначається реальної можливості ці угоди укласти (отримати кредит, іпотеку, зняти житло).

Банки США пропонують кілька програм іпотечного кредитування. Але іноземні громадяни, які не мають статусу резидента або «green card», можуть скористатися однією – звичайною іпотекою. У різних банках програма традиційного іпотечного кредитування може бути по-різному. За такої іпотеки банк видає лише 80% вартості будинку чи квартири. 20% - власні гроші позичальника.

Щоб звернутися до банку за іпотекою, необхідно мати:

- 1) ІПН;
- 2) номер соціального страхування;
- 3) хорошу кредитну історію та високий кредитний рейтинг;
- 4) рахунки в банках, у тому числі депозитні;
- 5) офіційну роботу, яка приносить стабільний дохід.

Чим кращими будуть показники, тим вищі шанси отримати іпотеку і навіть нижчу відсоткову ставку за нею. Термін іпотечного кредитування США – 15 чи 30 років. І при розрахунку процентної ставки та інших умов враховується бажаний період. Чим менший термін, тим кращі умови, але тим більше буде щомісячний платіж за основним боргом. Процентна ставка за іпотечними позиками в американських банках у середньому становить 3,25%-4% річних. Але насправді цей показник розраховується окремо для кожного позичальника та залежить від кредитної історії, платоспроможності, рівня доходів та інших факторів.

Ощадні інститути мають самостійні органи контролю. Закон про дерегулювання депозитних установ та монетарний контроль, прийнятий у 1980

р., розширив повноваження ощадних інститутів у частині видачі позичок підприємствам та споживачам і, одночасно, встановив контроль Федеральної резервної системи над позичковими асоціаціями. На ощадні установи поширюються резервні вимоги ФРС, і вони мають право отримання позик ФРС.

Кредитні спілки у США за своєю сутністю є кооперативними кредитними організаціями, діяльність яких базується на засадах взаємної довіри та персональної відповідальності її членів за зобов'язаннями організації. Кредитні спілки видають споживчі та іпотечні кредити під відносно низькі відсоткові ставки. Їхня діяльність не обкладається податком на прибуток. Ресурсна база кредитних спілок формується переважно за рахунок пайових внесків, Кредитні спілки США мають право створювати спільні підприємства для надання різноманітних послуг споживчого характеру населенню.

Далі, після того, як ми описали роботу найважливішої деталі банківської системи штатів, хочемо описати ліквідність та загальні кошти Федеральної резервної системи під час пандемії і як це вплинуло та вплине на банківську систему. У березні 2020 року, стурбовані початком пандемії COVID-19, учасники ринку втекли в безпечне місце, позбувшись менш ліквідних активів і використавши кошти для створення банківських депозитів або придбання цінних паперів казначейства США. Доступність короткострокового фінансування погіршилася у фінансовій системі, що призвело до обмеження ліквідності деяких фірм і викликало занепокоєння щодо їхньої здатності посередників на фінансових ринках. Федеральна резервна система вжила негайних дій, щоб послабити стрес ліквідності на фінансових ринках, що виник у результаті початку пандемії, і сприяти притоку кредитів підприємствам і домогосподарствам.

Федеральна резервна система проводила широкомасштабні операції на відкритому ринку, розширювала лінії обміну ліквідності центрального банку та змінювала або створювала механізми кредитування та ліквідності. Даффі стверджує, що великомасштабні покупки цінних паперів казначейства США не ефективно пом'якшили обмеження балансу дилерів, оскільки ці дії лише

замінили цінні папери казначейства США на резерви центрального банку. 1 квітня Федеральна резервна система тимчасово виключила як цінні папери, так і резерви казначейства США зі знаменника SLR, що, зазначає Даффі, могло зменшити напругу на ринку казначейства США.

У цьому розділі ми досліджуємо позиції ліквідності великих банків напередодні цих подій. Проведено емпіричний аналіз зміни позицій ліквідності великого банківського холдингу компаній у Сполучених Штатах через кошти Федеральної резервної системи ліквідності. Зокрема, ми досліджуємо, як запозичення від системи кредитування з дисконтним вікном, механізму ліквідації взаємних фондів грошового ринку та кредитної лінії первинного дилера, а також зниження вимог до резерву до нуля вплинули на холдинги ліквідного активу та коефіцієнт охоплення великих банківських холдингових компаній. Оскільки запозичення з цих об'єктів і зниження резервних вимог до нуля потенційно можуть вплинути як на авуари ліквідного активу, так і на короткострокові грошові потоки, напрям і сила їх впливу на коефіцієнт охоплення не є відразу очевидними, що вимагає більш глибокого дослідження.

Дисконтне вікно відіграє важливу роль у підтримці ліквідності та стабільності банківської системи та ефективній реалізації монетарної політики. Забезпечуючи депозитарним установам легкий доступ до короткострокового фінансування, цей механізм допомагає фірмам в управлінні ліквідністю і таким чином запобігає дії, які можуть мати негативні наслідки для реальної економіки, наприклад, зняття кредиту під час ринкового стресу». У нашому аналізі ми зосереджуємось на наданні первинного кредиту з дисконтним вікном, який доступний депозитарним установам зі здоровим фінансовим станом, наприклад у великих банківських холдингових компаніях у нашій вибірці. Важливо, що первинний кредит із дисконтним вікном традиційно був на ніч, але цей механізм був розширений 15 березня 2020 року, коли Федеральна резервна система дозволила депозитарним установам брати позики на термін до 90 днів з передоплатою та поновленням щодня. Дисконтні віконні позики забезпечені різноманітними фінансовими активами.

Механізм кредитування первинних дилерів був створений 17 березня 2020 року для сприяння функціонуванню фінансових ринків та підтримки кредитних потреб підприємств і домогосподарств шляхом розширення можливостей первинних дилерів отримати доступ до строкового фінансування. Кредитний механізм первинних дилерів пропонує первинним дилерам забезпечене фінансування на термін до 90 днів, яке може бути забезпечене широким спектром боргових та пайових цінних паперів інвестиційного рівня, включаючи муніципальні облігації та комерційні папери. Механізм ліквідності взаємних фондів грошового ринку був створений 18 березня 2020 року, щоб підвищити ліквідність фінансового ринку, допомагаючи взаємним фондам грошового ринку задовольняти підвищений попит на погашення з боку підприємств і домогосподарств, створюючи тиск на ліквідність цих коштів на початку кризи COVID-19. Позики механізму ліквідності надаються відповідним фірмам Федеральним резервним банком Бостона на термін до одного року під заставу високоякісних активів, придбаних у фондів.

На вплив механізмів Федеральної резервної системи на балансову ліквідність компаній, для вимірювання впливу запозичень дисконтного вікна, кредитної лінії первинного дилера та системи ліквідності взаємних фондів грошового ринку, а також зміни вимог до резервів на високоякісні ліквідні активи та коефіцієнти покриття ліквідності великих банківських холдингових компаній у період часу з січня 2020 року по травень 2020 року. Зокрема, ми використовуємо високочастотну регуляторну та наглядову інформацію в нашому наборі даних панелі та використовуємо регресійну модель, щоб оцінити, як змінюється ліквідність балансу фірми протягом п'яти робочих днів після вона використовує будь-яке з цих засобів або стикається зі зміною вимог до обов'язкових резервів. Ми інтерпретуємо результати, виражаючи всі величини у відсотках від загальних активів, за винятком коефіцієнтів покриття ліквідності, які вже є відсотковим співвідношенням.

Моделювання високоякісних ліквідних активів і коефіцієнтів покриття ліквідності фірм і ізоляція впливу конкретних засобів і заходів Федеральної

резервної системи є складним завданням, оскільки викликає занепокоєння щодо автокореляції змінних і помилок. «Ми долаємо ці проблеми, використовуючи динамічну регресійну модель, яка включає залежні та пояснювальні змінні з затримкою. На основі коефіцієнтів моделі ми оцінюємо, як високоякісні ліквідні активи та коефіцієнти покриття ліквідності великих холдингових компаній реагують у короткостроковому періоді на вікно дисконтування, позики основного дилера та кредитної лінії первинного дилера, а також зміни вимог до резервів. В іншій частині цього розділу ми представляємо та інтерпретуємо результати оцінки».

З точки зору регулювання ліквідності, очікується, що фірми підвищать свої коефіцієнти покриття ліквідності за рахунок використання кредитної лінії первинного дилера. Що стосується чисельника коефіцієнтів покриття ліквідності, позики первинного дилера спричиняють негайне збільшення еквівалентів грошових коштів, що, у свою чергу, збільшує високоякісні ліквідні активи до такої міри, що активи, передані в заставу, мають меншу вагу 100% у високоякісних ліквідних активах. Що стосується знаменника коефіцієнтів покриття ліквідності, то тридцяти денний чистий відтік грошових коштів також збільшується, якщо термін кредитної лінії первинного дилера менший за тридцять днів — у цьому випадку чистий відтік збільшується на 0%-25% від суми позики, залежно про вид застави. Однак близько половини сум позики основного дилера, позиченої банками у нашій вибірці, мали семиденний термін, а інша половина – дев'яносто днів. Таким чином, оскільки вплив на чистий відтік є слабшим, ніж вплив на високоякісні ліквідні активи, і розбавлений позиками основного дилера на 90 днів, ми очікуємо, що використання кредитної лінії первинного дилера призведе до загального збільшення коефіцієнтів покриття ліквідності фірми.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У першій частині другого розділу ми розглянули, як працює Федеральна резервна система. Коротко резюмуємо основну структуру ФРС, а саме: рада управляючих, яка здійснює нагляд за діяльністю ФРС і призначає керівника цієї структури; федеральні резервні банки, які призначають незалежних директорів трьох класів та представляють інтереси банків, споживачів, некомерційних організацій; комітет з операцій на ринку, які займаються купівлею та продажем цінних паперів та боргових зобов'язань; федеральна конституційна рада, яка надає корисну інформацію про економіку та приймає відгуки. Тож можна зробити наступний висновок: дані структури є «стовпами», на яких тримається уся резервна система. Також важливо розуміти, що діяльність ФРС здійснюється незалежно, тому дана структура є надзвичайно важливою в банківському секторі США. Також функції, які вона здійснює, є дуже важливими важелями впливу на банківську систему штатів, що є прямим доведенням того, який великий вплив має ФРС.

У другій частині другого розділу ми розібрали, як працюють банки, які вони надають послуги для своїх клієнтів. Особливу увагу ми хочемо звернути на надання послуг для малозабезпеченої частини населення (для студентів, пенсіонерів і т.д.). Різні способи платежів та кредитів, а також низькі кредитні ставки, роблять їх доступнішими, ніж у нас. І так, як попит на банківські послуги в США більший, це робить банки надзвичайно ліквідними. На відміну від українських банків, де у нас процентні ставки на споживчі і не тільки типи кредитів є значно вищими. На нашу думку, нашій банківській системі потрібно брати приклад і зменшити процентні ставки по кредитам, тим самим підвищивши довіру населення до кредитних послуг.

РОЗДІЛ 3

ВПЛИВ НА СВІТОВІ ФІНАНСОВІ РИНКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ США ТА ТОРГІВЕЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ СТОСУНКИ США.

3.1 Вплив банківської системи США на світові фінансові ринки.

Світовий фінансовий ринок щороку дедалі більше орієнтується на обслуговування різних операцій, що з емісіями і оборотом міжнародних боргових зобов'язань. За багато десятиліть американські фінансові інститути зуміли завоювати репутацію найнадійнішого світового інвестора та банкіра, пропонуючи іноземним вкладникам широкий асортимент своїх державних та корпоративних цінних паперів.

До початку 1960-х років Сполучені Штати фактично займали монополію на світовому фінансовому ринку, як за обсягом операцій, так і за якістю послуг. На Нью-Йоркській фондовій біржі здійснювалася більшість операцій із цінними паперами різних емітентів, і навіть операції з іноземною валютою. Унікальне становище США у світовій фінансовій системі того часу підтримувалося як економічним потенціалом супердержави (50% світового ВВП і 30% світового експорту в перші повоєнні роки), так і провідною роллю долара в Бреттон-Вудській валютній системі. Свою позитивну роль також відіграв ліберальний режим валютного регулювання з боку Федеральної резервної системи.

Наприкінці ХХ - на початку ХХІ століття стали активно розвиватися світові фінансові центри у Франкфурті, Люксембурзі, Токіо, Гонконзі, Сінгапурі. Використовуючи американську модель залучення фінансових ресурсів, європейські та азійські фінансові посередники стали поступово витісняти американців на світовому фінансовому ринку.

Важливою особливістю сучасного етапу економічного розвитку стало зростання ролі фінансів у економічному розвитку. Зменшення втручання держави в економіку супроводжувалося переходом до ринкових методів

регулювання, здатних ефективніше стимулювати економічне зростання і створювати умови для фінансування інновацій. Великі корпорації, орієнтуючись на створення і завоювання нових ринкових ніш, на проведення злиття та поглинання, стали все частіше звертатися на фінансові ринки в пошуках додаткових інвестицій.

Поява колективної європейської валюти та швидке збільшення її частки у міжнародних розрахунках об'єктивно сприяло посиленню конкурентних позицій континентальних фінансових центрів. Такі фактори, як падіння курсу американського долара у 2002-2010 роках, та хронічний дефіцит федерального бюджету, що не сприяли зростанню інвестиційної привабливості американських торгових майданчиків.

Зростання економічної ролі європейських та азіатських фінансових центрів в останнє десятиліття є очевидним. Міжнародні фондові біржі, дислоковані в Лондоні, Франкфурті, Гонконзі та Сінгапурі стрімко нарощують масштаби операцій з різними валютами та цінними паперами, пропонують потенційним клієнтам з-за кордону різні інструменти та нові види послуг. Нові емісії цінних паперів дедалі частіше проходять процедуру лістингу саме на європейських та азіатських торгових майданчиках. Відповідно частка таких найбільших американських майданчиків, як Нью-Йоркська фондова біржа в загальному обсязі міжнародних емісій скорочується.

Торгівля валютними та позабіржовими похідними цінними паперами поступово переміщається на лондонські та азіатські біржі. Багато великих російських компаній вважають за краще проводити лістинг саме тут. Великі американські інвестиційні компанії та банки відкривають свої офіси в азіатських фінансових центрах. Гонконг отримав помітні переваги від взаємодії з китайським ринком та став внутрішнім азіатським центром залучення капіталів та торгівлі міжнародними цінними паперами. Існує також запекла конкуренція між регіональними фінансовими ринками. Тут виділяються енергійні пропозиції цін на папери із країн - експортерів нафти. Зі сказаного випливає, що основним напрямом структурних змін у розвитку сучасного

світового фінансового ринку є зростання ролі динамічних європейських та азійських торгових майданчиків та загострення їх конкуренції з американськими біржами. Чи відбувається при цьому якимось фундаментальне ослаблення фінансового ринку США, чи зменшується його значення у русі світових валютних потоків?

Для аналізу сучасної структури світового фінансового ринку та змін, що відбуваються на цьому ринку, найбільш доцільно використовувати порівняльну статистику Банку міжнародних розрахунків), який щоквартально публікує дані про масштаби емісій міжнародних боргових цінних паперів по країнах випуску та окремі сегменти світового фінансового ринку (грошовий ринок, ринок фінансових посередників і т.д.) [5].

Згідно з розрахунками автора, зробленими на базі статистики Банку міжнародних розрахунків, загальний обсяг непогашених міжнародних боргових зобов'язань досяг у грудні 2019 р. 25 трлн дол. При цьому об'єм непогашених емісій американських корпорацій, банків і Казначейства США склав 2,356 трлн дол. []. Крім цього, саме в доларах номінуються папери офшорних компаній та банків, єврооблігації. Тому загальний обсяг міжнародних боргових цінних паперів, номінованих у доларах США, за оцінкою згаданого банку, становить 50,3% їх загальної емісії [5].

Динаміку світового фінансового ринку сьогодні все більшою мірою забезпечує торгівля корпоративними цінними паперами. Ринкова капіталізація таких компаній у час перевищує 10% капіталізації світового ринку, а багатьох країнах вона значно вище. Для первинного розміщення своїх цінних паперів високотехнологічні компанії, як американські, і зарубіжні, дедалі частіше використовують торгові майданчики США. На частку корпоративних паперів, номінованих в американських доларах, припадає 10% всього світового ринку міжнародних корпоративних паперів, а це понад 2 трлн. доларів. Біржі США, такі як Нью-Йоркська фондова біржа, стають популярним місцем укладання угод для технологічних компаній, які хочуть утриматися на плаву. При цьому

особливо помітні китайські компанії, які вважають за краще проводити лістинг у США, а не в Сінгапурі, де це обходиться дешевше [7].

Глобальна битва за проведення нових лістингів стає агресивнішою, при цьому біржі США та Європи все частіше спрямовують свої погляди на схід, прагнучі залучити китайські та індійські компанії, зацікавлені у виході на фондові ринки за межами національних кордонів. Активна робота із залучення на американський фінансовий ринок зарубіжних високотехнологічних компаній є серйозним козирем американських фінансових центрів у конкурентній боротьбі з європейськими та азіатськими біржами. Нью-Йоркська фондова біржа відкрила представництва в Китайській Народній Республіці, яка приносить свої плоди. У сучасній світовій економіці США є основним імпортером фінансових ресурсів, збережених їм усіма іншими країнами. Традиційно співвідношення заощаджень та споживання у національному доході є проблемою для американської економіки. На початку XXI століття частка заощаджень у ВВП, змінюючись залежно від фаз довгострокового та середньострокового циклів, загалом зазнавала знижувальної тенденції. Значна частина цього зниження була викликана падінням заощадження федерального уряду, оскільки уповільнення темпів економічного зростання викликало зниження доходів та зростання витрат [60].

Якби Сполучені Штати були замкнутою економічною системою, зниження норми заощаджень могло призвести до довгострокового зниження економічної активності. Однак у глобальній економіці тимчасово вільні «гарячі гроші» завжди будуть шукати найбезпечніший та передбачуваний додаток. Таким місцем за сприятливих умов можуть стати Сполучені Штати. Саме США стали світовим центром фінансових інновацій, що активно залучає інвестиції усієї глобальної економіки. Для США закордонний капітал стає способом заповнення негативної різниці, яка існує між доступними в країні заощадженнями та запланованим рівнем інвестицій, необхідних для досягнення намічених показників економічного зростання. В даний час США є основним імпортером фінансових ресурсів усього світу і, мабуть, збережуть цю позицію.

Які ж наслідки м'якої грошової політики ФРС для відновлення американського та світового фінансових ринків? Дивно, але саме фінансовий ринок США першим відчув позитивний ефект збільшення грошової маси в обігу. Американські інвестиційні компанії та банки стали активно залучати «дешеві» гроші і вкладати їх в корпоративні цінні папери, що знецінилися. В результаті американський фінансовий ринок швидко відновлюється після обвалу у березні 2020 року. Наслідки «м'якої» грошової політики ФРС для світової фінансової системи менш очевидні. Європейський центральний банк вже давно знизив процентну ставку для першочергових позичальників до нуля, але це не призвело до відновлення ринку. Динаміка азійських фінансових майданчиків багато в чому залежати від можливостей Китаю подолати епідемію COVID-19. Позитивна роль США може у тому, що подолавши власні економічні проблеми, вони поступово витягуватимуть глобальну економіку зі стану рецесії. Відновлення фінансової стабільності могло б бути ефективнішим, якби основні гравці відмовилися від взаємних торгових воєн та об'єднали свої зусилля для вирішення спільних проблем.

3.2 Торгівельні стосунки США.

Зовнішня торгівля товарами та послугами є найважливішою складовою системи зовнішньоекономічних з'єднань США з іншими країнами світу. Роль зовнішньої торгівлі в нинішньому столітті зросла, вартісний обсяг торгівлі товарами та послугами досяг у 2020 р. 4961,5 млрд дол., у торгівлі товарами - 3911,9 млрд дол. Країна підтримує зовнішньоторговельні відносини з більш ніж 230 країнами та територіями світу. Основними постачальниками товарів та послуг США виступають Китай, Мексика, Канада, Японія, Німеччина, Великобританія. Основні статті американського імпорту - це сира нафта, верстати, автомашини, товари широкого вжитку, промислова сировина, продовольчі товари та напої.

Товарна структура експорту США диверсифікована, і важко виділити переважаючі групи. Загалом основною статтею експорту є машини, обладнання та транспортні засоби, частка яких у 2019-2020 рр. становила 46%. У групі

машинно-технічної продукції найбільшими позиціями були енергетичне обладнання - 2,4% всього експорту, промислове спеціалізоване та стандартне обладнання - 6,6%, електротехнічне обладнання - 5,3%, теле-, аудіо- та відеоапаратура (2,9%), телекомунікаційне обладнання - 2,2%, а також цивільні літаки та авіатехніка - 6,4%. Автомобілі, автобуси, інші види автомеханіки (і приладдя) становили 10% вартості експорту (154,5 млрд дол.). США - великий експортер сільськогосподарських продуктів та продовольства. Їхня частка в експорті склала 8,3%. Тут можна виділити соєві боби, м'ясо та м'ясні продукти, кукурудзу, пшеницю, фрукти, корми для тварин, готові продовольчі товари.

В імпорті штатів, як і в експорті, переважає машини і обладнання, транспортні засоби, доля яких у 2020 році склала 42,3%. Великі структурні зрушення в американській економіці, зумовлені насамперед успішним використанням ІКТ та підвищенням продуктивності праці та всіх факторів виробництва, вплинули на зростання ефективності всієї американської економіки та домінування у світовій економіці. Наприклад, маючи найрозвиненішим машинобудуванням, США одночасно виступають найбільшим імпортером машинно-технічних виробів, приймаючи приблизно 1/5 світового експорту машин та обладнання, проводячи зарубіжні закупівлі практично з усіх видів техніки. Цим багато в чому пояснюється негативне сальдо у зовнішній торгівлі США. У свою чергу, ця обставина стимулює інші країни активно боротися за доступ на величезний внутрішній ринок США та зміцнення своїх позицій на ньому. У результаті конкурентної боротьби між експортерами відбувається вивільнення американських коштів на їх використання більш прогресивних напрямках технологічного розвитку.

США є найбільшим експортером наукомісткої продукції - вони експортують 10% усієї цієї продукції, що надходить на світовий ринок. Водночас США є головним ринком для провідних експортерів продукції високих технологій. Успішний господарський розвиток будь-якої сучасної країни ґрунтується на досягненнях науково-технічного прогресу, базі наукових даних. Не менше 70% наукової інформації міститься в американських банках

даних. Ні в Європі, ні в Японії, ні в Китаї не існує порівнянних банків даних, вчені та інженери з різних країн світу користуються інформацією здебільшого з американських наукових та інженерних джерел. США - найбільший експортер інформаційних технологій у світі, за цією статтею торгівлі США значний обсяг позитивних сальдо.

США - найбільший у світі експортер продовольства. Ця їхня роль збільшується в умовах настання світової продовольчої кризи особливо в країнах, що розвиваються. Америка виступає найбільшим експортером сільськогосподарської продукції (35% світового експорту пшениці, 69% кукурудзи, соєвих бобів, 25% бавовни, 18% рису, 12% тютюну). Американська економіка експортує величезні масиви фінансових ресурсів, головним чином, американськими та транснаціональними корпораціями; вони присутні практично майже в усіх країнах світу (у 180 із 200 країн на всіх континентах).

Торгівля США-ЄС. Для США європейський ринок, особливо ринок 15 країн Європейського Союзу, має найважливіше економічне значення. Об'єднана Європа була головним партнером США в ХХ ст., такою вона залишиться і в ХХІ столітті, незважаючи на існуючі і, що цілком імовірно, на нові торговельно-економічні протиріччя, а також політику диверсифікації торговельно-економічних з'єднань, що проводиться і Америкою, і Євросоюзом. На ЄС припадає близько 33% торгового експорту США (і 27% американського імпорту). У торгівлі індустріальних країн, як відомо, переважає товарна група «готові вироби», з прикладу американсько-європейської торгівлі ця характеристика проявляється найбільш рельєфно.

Торгові відносини між США та Японією. Однією з найбільш уразливих експортних ринків Сполучених Штатів традиційно була Японія, у торгівлі з якою США мали великий торговий дефіцит. Протягом 1960-1980-х років проблема дефіциту торгівлі США виступала головним подразником відносин політичних ділових кіл обох країн. У 1990-ті роки Японія також експортувала товари до Сполучених Штатів на десятки мільярдів доларів, що перевищувало імпорт із США. В результаті негативне сальдо для США у торгівлі з Японією

стало звичайною практикою. Але гострота цих суперечностей останніми роками дещо спала, оскільки і розрив став меншим, і позиції Японії, які вона займала протягом попередніх десятиліть у торгівлі зі США, перехоплює Китай. КНР у двосторонній торгівлі зі США мала позитивне сальдо у розмірі понад 40 млрд дол. у середньорічному вимірі у 1995-1999 роках. і понад 90 млрд дол. у середньому у 2000-2005 рр. (Для порівняння: Японія мала 70 млрд дол. 2005 р.). У 2016 р. у торгівлі з КНР негативне сальдо становило вже 309,2 млрд дол., а з Японією - 47,1 млрд дол. Таким чином, хоч би як розвивалася економіка Японії, швидкими чи повільними темпами, її позитивне сальдо у двосторонній торгівлі зі США є стійкою та давньою тенденцією, що визначилася ще у 1970-ті роки. Через це здавна існуючі торговельно-економічні протиріччя між двома провідними економічними державами світу мають постійний характер, вони лише тимчасово згасають, щоб знову спалахнути з якогось конкретного приводу у сфері двосторонньої торгівлі.

Торгові відносини США та Канади. Двостороння американо-канадська торгівля традиційно займає настільки важливе місце, що постійно вимагає уваги. І справа не лише в абсолютних розмірах торгівлі. Ця торгівля між двома країнами має свої особливості. По-перше, переважна частина експорту-імпорту в обох напрямках - це продукція, що виробляється на дочірніх підприємствах американських компаній у Канаді або міжнародних корпораціях у Канаді, а частково й у США. По-друге, канадську промисловість певною мірою можна як природне продовження американської промисловості. Процеси економічної інтеграції на континенті мали глибокий характер ще у 1950-ті роки. При цьому головною рушійною силою інтеграції виступала не держава (як у Західній Європі), а великі корпорації, тобто тут розвивалася приватно-монополістична форма інтеграції. Тому основна частка як експорту, так і імпорту двох країн припадає на готові вироби (машинно-технічну продукцію), обладнання (понад 80%); на продукти сільського господарства – менше 5%.

Інтеграційні поставки суттєво зачіпають і паливо. Західні провінції Канади (провінція Альберта), де видобувається нафта, постачають її у східні райони

США, розташовані поблизу кордону (там перебувають заводи з переробки нафти); в той же час промислові центри провінцій Канади — Квебека та Онтаріо забезпечуються нафтою та паливом з територій США. Така територіальна спеціалізація, продиктована територіальним розміщенням мінеральних ресурсів та промислових центрів, надає переваги обом країнам.

Торгові відносини США та Китаю. Торгівля між двома країнами останні 10-15 років зростала стрімко і перетворилася на дуже серйозний чинник як американського, і китайського, та й світового товарного ринку. На американський ринок надходять машини та устаткування, електроніка, телевізори, холодильники, хімічні товари, метали, товари широкого вжитку, величезні обсяги дитячих іграшок із Китаю. У зворотному напрямку, з Америки до Китаю, надходять вантажні та легкові машини, будівельна техніка, складне технологічне обладнання, верстати, системи зв'язку тощо. За 41 рік з моменту встановлення дипломатичних відносин між країнами обсяг китайсько-американської торгівлі збільшився ніж у 200 разів. За даними Міністерства комерції КНР, обсяг торгівлі товарами між Китаєм та США збільшився з 2,5 млрд дол. США у 1979 р. до понад 500 млрд дол. у 2020 р. Обсяг торгівлі послугами між двома країнами у 2020 р. перевищив 100 млрд дол. Зауважимо, що 26 % усіх «Боїнгів» та 56 % усіх соєвих бобів США продають на китайському ринку. У торгівлі товарами Китай протягом 10 років є одним з експортних ринків США, що найбільш швидко розширюються, в середньому обсяг експорту зі США до Китаю щорічно збільшується на 11 %, однак останнім часом у зв'язку з новою торговою політикою США ця тенденція уповільнилася під впливом введення торгових мит на безліч товарів у взаємній торгівлі. Також двосторонні взаємні інвестиції стрімко зросли і станом на кінець 2020 р. їх обсяг перевищив 175 млрд дол. Між компаніями двох країн, що займаються торгівлею та інвестиціями, розвивається напружена конкуренція за всіма напрямками, з'явилися й осередки політичної напруги між державами та урядами. У центрі уваги США перебувають також питання

економічної експансії Китаю на ринках країн, зокрема і Латинської Америки, яку США традиційно розглядають як сферу свого впливу.

США в 2002 році підтримали вступ Китаю в СОТ, причому на пільгових умовах, розраховуючи, що лібералізація його внутрішнього ринку дозволить американським корпораціям проникнути на китайський ринок і тут розпочати торговельний контрнаступ. Китай виконав більшу частину умов та правил СОТ. Але американські корпорації, які фірми інших розвинутих країн, отримавши можливості діяти на китайському внутрішньому ринку, не змогли змінити ситуацію на користь США (у частині торгівлі). Їм виявилось складно адаптуватися до китайського ринку, на якому діє величезна кількість дрібних та середніх фірм, з характерною для них мобільністю, гнучкістю маневру у ринковій тактиці, з низьким рівнем витрат на заробітну плату та інфраструктуру, що забезпечує їм високу конкурентоспроможність. В результаті китайський потік продукції, здебільшого виробленої на підприємствах США або побудованих за їх допомогою, нестримно накопчується на американські ринки, викликаючи велике занепокоєння політикам та представникам ділових кіл США, що отримало своє радикальне відображення у політиці президента США. Очевидно, що взаємна торгова війна США і Китаю завершиться компромісом, оскільки керівництво обох країн розуміє можливі наслідки протистояння: світову економіку очікують на серйозні проблеми, які можуть спровокувати кризу у світовій економіці.

Питаннями зовнішньої та внутрішньої торгівлі США займається Міністерство торгівлі. Воно було створено 1904 р. і спочатку називалося Міністерством торгівлі та праці; в 1913 р. було поділено на Міністерство торгівлі та Міністерство праці. Поступово міністерство обростало новими підрозділами, яке роль підвищувалася як у внутрішній, і у зовнішній торгівлі. І сьогодні Міністерство торгівлі США, яке має більш ніж 100-річну історію, здійснює свою роботу за такими напрямками:

- 1) розвиток торгівлі, заохочення інвестицій та конкуренції;

2) стимулювання інновацій, модернізація та підвищення конкурентоспроможності американської економіки за рахунок просування винаходів та технологій з подальшим впровадженням у реальний сектор;

3) стимулювання розвитку технологій, що зберігають природне довкілля. З цією метою міністерство забезпечує компанії актуальною інформацією про природні явища і процеси, які можуть істотно вплинути на їх діяльність;

4) збір та публікація статистичної інформації;

5) підвищення ефективності діяльності всіх основних підрозділів міністерства з метою отримання максимальної віддачі від інвестицій та підвищення якості послуг із боку компаній країни.

Основним законом, що регулює торговельні відносини США, є Єдиний торговий кодекс США. Він був прийнятий на початку 1950-х років. з метою уніфікації галузі права, що регулює сферу торгівлі. Зазначимо особливості торговельного права США: у країні немає єдиного федерального законодавства у сфері торгівлі: кожен штат приймає власні закони та самостійно регулює свої торгові відносини. В силу цього Єдиний торговий кодекс США має низку особливостей. По-перше, він включає всілякі нормативні акти, які найчастіше виходять за рамки торгових відносин (наприклад, багато уваги приділяється цінним паперам та оренді, які не мають прямого відношення до торгівлі). По-друге, Єдиний торговий кодекс - це зведення правил і законів, що діють на різних рівнях, але він не був прийнятий на федеральному рівні і носить рекомендаційний характер ("модельний закон"). Наприклад, суди можуть спиратися на нього при ухваленні рішень, але при цьому враховуватимуть і закони конкретного штату. Слід зазначити, що Єдиний торговий кодекс прийнятий більшістю штатів (щоправда, у різних редакціях) і є базою розробки їх законодавств. Таким чином, виникає дихотомія: з одного боку, Єдиний торговий кодекс не має федеральної сили і не обов'язковий для виконання, з іншого - за всіма своїми характеристиками відповідає загальноприйнятим стандартам кодексу, тобто об'єднує в собі цілий комплекс законів, формуючи та систематизуючи собою окрему галузь права. Так чи інакше Єдиний торговий

кодекс має реальну регулятивну силу, з якою рахуються всі штати Америки (компанії).

Відомо, що міжнародний торговий порядок протягом століть будувався на принципах взаємності інтересів, проте Америка завжди прагнула нав'язати свою точку зору та отримати контроль над ключовими інститутами світової економіки. Більше того, особливістю зовнішньоторговельної політики США є її суперечливість. З одного боку, Америка постійно виступає за суто ринкові відносини, вільну конкуренцію на світових ринках, зняття торгових бар'єрів, свободу циркуляції фінансового та людського капіталу. З іншого боку, на практиці США часто обмежують вплив окремих країн або угод на свою економіку, і це завжди було. Водночас США змушені враховувати інтереси найбільших торгових партнерів, зокрема Європейського союзу, Китаю та Японії, а також Канади та Мексики, оскільки рівень їхньої взаємозалежності високий.

США та Європейський союз. Відносини цих ключових гравців західного світу, що є локомотивом світової економіки, багато в чому визначають кон'юнктуру та вектор розвитку світових ринків. Звичайно, між ними існують дуже тісні торгові зв'язки. За даними ЮНКТАД, імпорт із Європи до США (і експорт із Європи до США) у 2017 р. перевищив 5 трлн дол. (з них 24 % припадає на продукцію хімічної галузі, 9 % - на промислові товари, 36 % - на обладнання та транспорт, 12% - на промислові вироби). Експорт із США до Європи (і імпорт до Європи зі США) у 2015 р. становив 310 млрд дол. (з них 21 % припадає на продукцію хімічної галузі, 6 % - на мінеральне паливо, 7 % - на промислові товари, 25 % - на обладнання та транспорт, 14% - на змішані промислові вироби). Ці дані показують, що Штати ввозить більше товарів із Європи, ніж експортують до неї. Основні товарні категорії, якими обмінюються США та ЄС, - це хімічна продукція, обладнання та транспортні засоби. Економіки та виробництва як США, так і ЄС є найрозвиненішими у світі. На світові ринки їх компанії постачають переважно високотехнологічні вироби з високою доданою вартістю або перероблену сировину та напівфабрикати. У

минулому багато американських товарів були набагато дешевшими за європейські аналоги, тому митні бар'єри не мали істотного впливу на американський експорт до ЄС. Однак через різні причини багато товарів у країнах Європи отримали конкурентні переваги і стали тіснити американські товари. У результаті торговельний баланс США став зводитися зі зростаючим дефіцитом, а протиріччя між США та ЄС набули гострого характеру.

США та країни Азії. За даними ЮНКТАД, імпорт з Азії до США у 2017 р. становив 1,2 трлн дол. (з них 13% припадає на промислові товари, 44% - на транспорт та обладнання, 24% - на змішані промислові вироби). Експорт із США в Азію склав 480 млрд дол. (з них 7,5% припадає на продукцію сільського господарства, 9% - на мінеральне паливо, 11% - на продукцію хімічної галузі, 8% - на промислові товари, 33% - на обладнання і транспорт, 10% - на змішані промислові вироби). Як випливає з наведених вище статистичних даних, Азія для США стала пріоритетним торговим партнером, а Китай вийшов на перше місце порівняно з будь-якою країною НАФТА чи Європейським союзом. У визначальною мірою це пов'язано з тим, що істотна частка виробництва розвинених країн сконцентрована у Китаї, у тому числі компаніях. Тому в імпорті переважає готова продукція. У свою чергу США активно експортують в Азію продукцію сільського господарства, високотехнологічне обладнання та сировину, необхідну для промислового виробництва.

Торгові відносини США та країн Африки. Зазвичай США мають тісні відносини з країнами Африки. Американські компанії зацікавлені в тих країнах Африки, які мають багаті джерела природних корисних копалин, таких як нафта, природний газ, метали, включаючи дорогоцінні, цінні породи лісу, рідкісні метали, боксити, мідь, уран і т. д. Основою правового регулювання відносин між США та Африкою є закон АГОА. Закон АГОА встановлює особливу значущість країн Африки на південь від Сахари (55А) для стратегічних інтересів США внаслідок їхнього багатства мінеральними та людськими ресурсами. За даними ЮНКТАД, обсяг імпорту в США з Африки склав 26 млрд дол. (з них 40% припадає на нафту та нафтові продукти, 16% - на

промислові товари, 9% - на сільськогосподарську продукцію, 9% - на обладнання та транспорт, 9% - на змішані промислові вироби, 5% - на продукцію хімічної галузі). Експорт із США в Африку також склав 35 млрд 2017 р. (з них 37% припадає на обладнання та транспорт, 10% - на мінеральне паливо, 10% - на продукцію сільського господарства, 8% - на продукцію хімічної промисловості).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Відновлення фінансового ринку США показує, що економічне становище країни не таке вже й похмуре. Ринок американських казначейських облігацій нині є унікальною сполучною ланкою всієї світової економіки, її наріжним камінням. Стрімко зростаючий борг США поступово стає ефективним інструментом тиску основні країни - власники американських облігацій. У цій ситуації Китай, Японія, Євросоюз та Великобританія стають, по суті, заручниками США і змушені грати за правилами американської адміністрації.

Водночас вихід глобальної економіки на траєкторію сталого зростання не буде простим та швидким. Для вирішення накопичених проблем потрібні скоординовані зусилля всіх провідних економічних держав, міжнародних організацій, транснаціональних корпорацій.

ВИСНОВКИ

Банківська система США – найбільша у світі, вона має майже 90 000 банківських відділень і 371 000 банкомати. Банківська діяльність у США різноманітніша, ніж у більшості країн Заходу. Незважаючи на процес консолідації, існують запекла конкуренція всередині цього великого банківського співтовариства, утвореного холдинговими компаніями, що працюють у масштабі країни, домінуючими регіональними банками і меншими за розмірами незалежними банками. На ринок США продовжують проникати та розширюватися на ньому великі іноземні банки.

Дослідження банківської системи США дозволило зробити ряд висновків:

1. На основі вивчення історії банківської системи можна сказати, як з'явилась вона. На це в першу чергу вплинули поява першого центрального банку країни, поява золотого стандарту в країні, поступова відмова від монет і перехід на долар. Як згодом ми побачили, що кількість банків дійсно стала зростати, і цей ріст особливо видний був під час ліквідації та заміни перших центральних банків.

2. Ми вивчили, що Федеральна резервна система США, яка з'явилась на початку ХХ століття і ми до сих пір відчуваємо її міць, незважаючи на масу викликів, такі як кризи, паніки, катастрофи і т.д. Дізнались головні причини успіху ФРС, а саме: роль комерційних банків, до яких входить більше 13 тисяч банків з них 2/3 є банками штатів, тобто приватними банками; ощадні спілки, які виконують важливу роль в банківській системі. Самі вони виконують дві важливі функції: вони зберігають грошові вклади підприємств та домашніх господарств; вони надають людям позички і цим збільшують пропозицію грошей економіки.

3. Незважаючи на сучасну тенденцію дерегулювання фінансової системи, ступінь централізації та державного контролю залишається значним. Централізація та регулювання мають історичне коріння. Американська історія у муках довела, що централізація та громадський контроль, подобаються вони чи ні, служать обов'язковими передумовами ефективності банківської системи.

4. Комерційні банки США можна поділити на три типи, відповідно до яких держава проводить свою політику щодо банків, а також за принципом, чи є банки учасниками Федеральної резервної системи чи ні. Уповноважені федеральним урядом банки (через Адміністрацію контролера валюти у Казначействі) є національними банками, відповідно до законодавства вони є учасниками федеральної резервної системи. Уповноважені штатами банки діляться на банки, що є учасниками федеральної резервної системи (банки-учасники системи штату), і банки, які є членами такої системи (банки, які у системі штату). Банки штату можуть і не входити до Федеральної резервної системи, але вони можуть стати її учасниками, якщо відповідатимуть стандартам, встановленим Радою губернаторів.

5. Надлишок грошей може ускладнити небезпечні інфляційні проблеми; Нестача грошей може загальмувати зростання економіки, перешкоджаючи виробництву та обміну благ та послуг. Сполучені Штати і багато зарубіжних країн на гіркому досвіді переконалися, що децентралізація, нерегульована банківська система навряд чи здатні забезпечити пропозицію грошей, що найбільше сприяє добробуту економіки в цілому.

6. Важливо розуміти, що економічне становище Сполучених Штатів напряму пов'язане із глобальною економічною ситуацією. Хорошим прикладом є криза 2008 року, де депресія розпочалась на американських біржах, з краху банків на іпотечному ринку США.

7. Сполучені Штати є лідером у багатьох областях, тож вони експортують дуже багато різних матеріалів. Головна причина великих обсягів експорту — потужна економіка та підтримка бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Офіційний сайт Федеральної резервної системи. URL: <https://www.federalreserve.gov/aboutthefed/structure-federal-reserve-system.htm>.
2. Офіційний сайт Федеральної резервної системи США, «Про Федеральну резервну систему Сполучених Штатів Америки», URL: <https://www.federalreserve.gov/aboutthefed/structure-federal-reserve-system.htm>.
3. Andreano R. The Economic Impact of the American Civil War (Cambridge, Mass.: Schenckman, 1961).
4. Avdjiev S., Gambacorta L., Goldberg L. S., Schiaffi S. U.S. Monetary Policy as a Changing Driver of Global Liquidity. URL: <http://libertystreeteconomics.newyorkfed.org/2017/10/us-monetarypolicy-as-a-changing-driver-of-global-liquidity.html>.
5. Bank of International Settlements, Statistical Bulletin, October 2019, URL: <https://stats.bis.org/statx/srs/table/c3?c=US>.
6. Bank of International Settlements, Statistical Bulletin, September 2019, URL: <https://stats.bis.org/statx/srs/table/c3?c=US>.
7. Bank of International Settlements Quarterly Review, June 2020 URL: https://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt2006.htm.
8. Bhattarai S., Chatterjee A., Park W.Y. US Monetary Policy Spillovers. URL: <https://www.aof.org.hk/research/HKIMRuploads/publication/471/wp201717.pdf>.
9. Brown W. The International Gold Standard Reinterpreted, 1914-1934 (New York: National Bureau of Economic Research, 1940).
10. Bullock C. Essay on the Monetary History of the United States (New York: Greenwood Press, 1969)
11. Burnett E., The Continental Congress (New York Norton, 1984).
12. Caceres C., Carriere - Swallow Y., Demir I., Gruss B. (2016) U.S. Monetary Policy Normalization and Global Interest Rate. IMF Working Paper WP/16/195. 2016.
13. Catterall R. The Second Bank of the United States (Chicago University of Chicago Press, 1902).

14. Carosso, Vincent P. *Investment Banking in America a History* (Cambridge, Mass, Harvard University Press, 1970).
15. Chen J., Mancini - Griffoli T., Sahay R. *Spillovers from United States Monetary Policy on Emerging Markets: Different This Time?* IMF Working Paper WP/14/240. 2014.
16. Chernov R., *The House of Morgan An American Banking Dynasty and the Rise of the Modern Finance* (New York Atlantic Monthly Press, 1900).
17. Curric, Laughlin *The Supply and Control of Money in the United States* (Cambridge, Mass, Harvard University Press, 1935).
18. Edwards R. *Monopoly and Competition in Money*, *Journal of Libertarian Studies* 4 (Winter 1980).
19. Federal Reserve Reform Act of 1977, URL: <https://fraser.stlouisfed.org/title/1040>.
20. Friedman M. and Schwartz A. J., *A Monetary History of the United States, 1867-1960* (New York National Bureau of Economic Research, 1963).
21. Gerald T. Dunne, *Monetary Decisions of the Supreme Court* (New Brunswick, N. J.: Rutgers University Press, 1960).
22. Goddard T. H. *History of Banking Institutions of Europe and the United States*, 1860.
23. Gouge W., *A Short History of Paper Money and Banking in the United States* (New York Augusts Kelley, 1968).
24. Hammond B. *Banks and Politics in America* (Princeton University Press, 1957).
25. Hammond B. *Sovereignty and Empty Purse Banks and Politics in the Civil Law* (Princeton University Press, 1957).
26. Holdsworth J. *The First Bank of the United States* (Washington National Monetary Commision, 1910).
27. Hummel J. R., "The Monetary History of America to 1789 A Historical Essay", *Journal of Libertarian Studies* 2 (Winter 1978).

28. Kross F. "Financial History of the United States" *Economic History Review* 23 (September 1970).
29. Kolko G. *The Triumph of Conservatism* (Glencoe, Free Press, 1983).
30. Knox J. J., *A History of Banking in the United States*, (New York Augusts Kelley, 1969).
31. Klein J., *Money and the Economy*, 2nd ed (New York Harcourt, Brace and World, 1970).
32. Lawrence J. *A New Exposition of Money, Credit and Prices* (New York Macmillan, 1928).
33. Livingston J., *Origins of the Federal Reserve System, 1890-1913* (Ithaca, New York Cornell University Press, 1986).
34. Mitchell W. *A History of the Greenbacks* (Chicago: University of Chicago Press, 1903).
35. Monetary Policy report. URL: https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/files/20130717_mprfullreport.pdf.
36. Nettles P., *The Emergence of National Economy, 1775-1815* (New York: Holt Rinehart and Winston, 1962).
37. Parrini P., "New Thinking about the Market, 1896-1904: Some American Economists on Investment and the Theory of Surplus Capital", *Journal of Economic History* 43 (September 1983).
38. Rey H. *Dilemma not Trilemma: The Global Financial Cycle and Monetary Policy Independence*. Federal Reserve Bank of Kansas City Economic Policy Symposium. 2013.
39. Rockoff H. "American Free Banking" (New York Harper and Row, 1971).
40. Rockoff H., *The Free Banking Era: A Re-Examination* (New York: Arno Press, 1975).
41. Rosdick R. *John D. Rockefeller Jr.: A Portrait* (New York Harper and Bros, 1956).
42. Rothbard M. *American's Great Depression*, 4th ed. (New York: Richardson and Snyder, 1983).

43. Rothbard M. "Money, the State and Modern Mercantilism" (San-Francisco Pacific Institute, 1984).
44. Rothbard M., "The Federal Reserve as a Cartelization Device. The Early Years, 1913-1920" (San-Francisco Pacific Institute, 1984).
45. Rothbard M. "The New Deal and the International Monetary System" (San-Francisco: Cato Institute, 1980).
46. Rothbard M., *The Panic of 1819 Reactions* (New York: Columbia University Press, 1962).
47. Smith R. "American Foreign Relations, 1920-1942" (New York: Viking Press, 1986).
48. Smith W. *Economic Aspects of the Second Bank of the United States* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1953)
49. Sharkley P., *Money, Class and Party: An Economy Study of Civil War and Reconstruction* (Baltimore: The Johns Hopkins Press, 1959).
50. *The Multilateral Aspects of Policies Affecting Capital Flows*. URL: <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2011/102111.pdf>.
51. Timberlake R., *The Origins of Central Banking in the United States* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1978).
52. Tullok G. "Paper Money — A cycle in Cathay", *Economic History Review* 9, no. 3 (1957).
53. Van Fenstermaker J., "The Statistics of American Commercial Banking, 1782-1818", (*Journal of Economic History* (September 1965)).
54. Weinstein J. *The Corporate Ideal in the Liberal State, 1900-1918* (Boston: Beacon Press, 1968).
55. Weiss R. W., "The Colonial Monetary Standard of Massachusetts", *Economic History Review* 27 (November 1974).
56. Weiss R. W., "The Issue of Paper Money in the American Colonies, 1720-1774", *Journal of Economic History* 30 (December 1970).
57. West R. *Banking Reform and the Federal Reserve, 1863-1923* (Ithaca, New York Cornell University Press, 1977).

58. Willis H. P., "The Federal Reserve System" (New York: Ronald Press, 1923).

59. Willis H. P., "The Failure of Federal Reserve", North American Review (May 1929).

60. World Economic Outlook. April 2020. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>.